PATVIRTINTA
Biržų rajono savivaldybės tarybos
2018 m. vasario 20 d.
sprendimu Nr. T-17

1 a forma

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS
2018–2020 METŲ STRATEGINIS VEIKLOS PLANAS

SITUACIJOS ANALIZĖ

IŠORINĖS APLINKOS ANALIZĖ

POLITINIAI – TEISINIAI VEIKSNIAI

Tarptautiniai, valstybės lygmens. 2010 m. birželio mėn. Europos Vadovų Taryba patvirtino strategiją „Europa 2020“. Strategijos prioritetai – pažangus, tvarus ir integracinis Europos Sąjungos (toliau – ES) ekonomikos augimas. Jie apima užimtumo, investicijų į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą didinimą, energetiką ir kovą su klimato kaita, socialinės atskirties mažinimą ir švietimo plėtrą ES lygmeniu. Strategijoje iškelti penki pagrindiniai tikslai, kurių pagrindu nustatyti nacionaliniai siekiai, kuriuos Lietuva turi pasiekti iki dešimtmečio pabaigos:

1. Užimtumas: 72,8 % 20–64 metų žmonių turėtų turėti darbą.
2. Moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra: 1,9 % BVP turėtų būti investuojama į mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą.
3. Klimato kaita ir energetika: šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis turėtų būti sumažintas 15 %, palyginti su 1990 m. rodikliais; 23 % energijos turėtų būti gaminama iš atsinaujinančiųjų šaltinių; energijos vartojimo efektyvumas – energijos vartojimo sumažinimas turėtų siekti – 1,14 Mtne.
4. Švietimas: reikėtų užtikrinti, kad mokyklos nebaigusių asmenų dalis būtų mažesnė nei 9 % ir ne mažiau kaip 40 % 30–34 metų asmenų turėtų aukštąjį išsilavinimą.
5. Skurdas ir socialinė atskirtis: reikėtų bent 170 tūkst. sumažinti skurde gyvenančių ir socialiai atskirtų žmonių arba žmonių, kuriems tai gresia, skaičių.

Valstybės ilgalaikės raidos strategija patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. IX-1187 „Dėl Valstybės ilgalaikės raidos strategijos“. Valstybės ilgalaikės raidos strategija – tai strateginio planavimo dokumentas, atspindintis Valstybės ilgalaikės raidos viziją, pagrįstą ekonominės, socialinės-kultūrinės ir politinės situacijos analize. Valstybės ilgalaikės raidos strategija turėtų tapti svarbiausiu planavimo dokumentu, kuris padėtų suderinti tarpusavyje ir integruotų valstybės bendrąsias ir šakines strategijas. Šioje strategijoje numatoma Valstybės ilgalaikės raidos vizija, atspindinti tarpusavyje suderintas visų sektorių ilgalaikės plėtros kryptis.

Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje numatyti ilgalaikiai valstybės raidos prioritetai:

- Žinių visuomenė;
- Saugi visuomenė;

- Konkurencinga ekonomika.

Nacionalinė darnaus vystymosi strategija patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimu Nr. 1160 „Dėl Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“. Šioje strategijoje įvardinti Lietuvos darnaus vystymosi prioritetai: nuosaikus ir darnus ūkio šakų ir regionų ekonomikos vystymasis; socialinių ir ekonominių skirtumų tarp regionų ir regionų viduje mažinimas išsaugant jų savitumą; pagrindinių ūkio šakų (transporto, pramonės, energetikos, žemės ūkio, būsto, turizmo) poveikio aplinkai mažinimas; efektyvesnis gamtos išteklių naudojimas ir atliekų tvarkymas; pavojaus žmonių sveikatai mažinimas; pasaulio klimato kaitos ir jos padarinių švelninimas; geresnė biologinės įvairovės apsauga; geresnė kraštovaizdžio apsauga ir racionalus tvarkymas; užimtumo didinimas, nedarbo, skurdo ir socialinės atskirties mažinimas; švietimo ir mokslo vaidmens didinimas; Lietuvos kultūrinio savitumo išsaugojimas.

2009 m. parengta ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. spalio 11 d. nutarimu Nr. 1247 patvirtinta Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos nauja redakcija. Pagrindinis darnaus vystymosi siekis išlieka tas pats, tačiau atsižvelgus į atnaujintos ES darnaus vystymosi strategijos prioritetus suformuluoti du nauji prioritetai: tausojantis vartojimas ir vystomasis bendradarbiavimas. Tai prioriteto „Skurdas pasaulyje ir darnaus vystymosi iššūkiai“ atitikmuo, kuriame suformuluoti svarbiausi Lietuvos įsipareigojimai taikos užtikrinimo pasaulyje ir skirtumų tarp išsivysčiusių ir besivystančių valstybių mažinimo srityse. Pagrindinių ūkio šakų (transporto, pramonės, energetikos, žemės ūkio, būsto, turizmo) poveikio aplinkai mažinimas didinant ekologinį jų efektyvumą ir įtraukiant aplinkos interesus į jų vystymosi strategijas – itin svarbus Lietuvos darnaus vystymosi prioritetas.

Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015. Strategijoje išskirtos pažangai svarbios vertybės – atvirumas, kūrybingumas ir atsakomybė bei 3 pažangos sritys: visuomenė, ekonomika ir valdymas. Pokyčiai pažangos srityse įtvirtins pažangos vertybes, o šios taps sąmoningu žmonių siekiu kiekvienoje iš pažangos sričių. Pokyčių laukiama šiose srityse: 1) sumani visuomenė, 2) sumani ekonomika ir 3) sumanus valdymas. Tai 3 prioritetai, kurie detalizuoti rengiant vidutinio laikotarpio strateginius dokumentus, programas, planus. Strategijai įgyvendinti patvirtinta Nacionalinės pažangos programa, kuri yra pagrindinis valstybės plėtros strateginis dokumentas, taip pat – ir Europos Sąjungos paramai panaudoti Lietuvoje 2014–2020 metais. Strategija bus įgyvendinama per vidutinio laikotarpio planavimo dokumentus (2014–2020 metų nacionalinę pažangos programą ir kt.).

Regiono lygmens. Nacionalinė regioninė politika formuojama atsižvelgiant į Europos Sąjungos regioninės politikos prioritetus ir tikslus. Regioninė politika glaudžiai siejasi su ES struktūrine politika, kurios tikslas – finansinėmis priemonėmis ir nacionalinių regioninių politikų koordinavimu mažinti ES valstybių ekonominio ir socialinio išsivystymo skirtumus.

Lietuvoje yra ryškių regioninių gamtinių, ekonominių, demografinių ir infrastruktūros sąlygų, lemiančių ūkio plėtrą, skirtumų, kurie lemia nemažus gyventojų užimtumo, pajamų lygio ir kitų socialinio-ekonominio regionų išsivystymo rodiklių skirtumus. Siekiant subalansuoti Lietuvos ūkio plėtrą regioniniu aspektu bei užtikrinti visų regionų tolygią ekonominę plėtrą ir ekonominę bei socialinę sanglaudą rengiami regionų plėtros planai.

Panevėžio regiono 2014–2020 m. plėtros planas patvirtintas Panevėžio regiono plėtros tarybos 2015 m. spalio 15 d. sprendimu Nr. 51/4S-23. Regiono plėtros vizija: Panevėžio regionas – modernus Aukštaitijos regionas, skatinantis žmogų tobulėti, užtikrinantis jam saugią, kokybišką ir sveiką aplinką, kurioje gera gyventi ir dirbti. Numatyti du plėtros prioritetai: „Kokybiškos viešosios paslaugos“ ir „Ekonominiam augimui palanki aplinka“. Pokyčių tikimasi įgyvendinant 26 priemones. Planuojamas lėšų poreikis planui įgyvendinti – 291 mln. Eur, iš jų

Europos Sąjungos fondų lėšos – 242 mln. Eur.

Panevėžio regiono integruota teritorijų vystymo programa patvirtinta Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2015 m. rugsėjo 10 d. įsakymu Nr. 1V-714 „Dėl Panevėžio regiono integruotos teritorijų vystymo programos patvirtinimo“. Programa skirta nustatyta tvarka išskirtų **tikslinių teritorijų (Biržų** ir Kupiškio miestai), pereinamojo laikotarpio probleminių teritorijų (Pasvalio ir Rokiškio rajonų savivaldybės) ir susietų teritorijų (Panevėžio rajono savivaldybė) kompleksinės plėtros projektams finansuoti. Programa siekiama sumažinti gyvenamosios aplinkos kokybės netolygumus išskirtose teritorijose, skatinti socialinę ir ekonominę plėtrą. Bendra Programoje suplanuotų Biržų rajono savivaldybės veiksmų vertė – apie 8 mln. Eur.

Savivaldybės lygmens. Biržų rajono savivaldybės veikla planuojama orientuojantis į nacionaliniu lygiu patvirtintų strategijų prioritetus, taip pat atsižvelgiant į Panevėžio regiono 2014–2020 m. plėtros plano bei vykdant Biržų rajono plėtros 2016–2020 m. strateginio plano prioritetus ir tikslus. Savivaldybės veiklą taip pat lemia šie pagrindiniai nacionaliniai strateginiai dokumentai: Valstybės ilgalaikės raidos strategija, Nacionalinė darnaus vystymosi strategija, Lietuvos inovacijų plėtros 2014–2020 metų programa.

Biržų rajono savivaldybės plėtros 2016–2020 m. strateginis planas patvirtintas Biržų rajono savivaldybės tarybos 2015 m. spalio 9 d. sprendimu Nr. T-234. (Daugiau informacijos pateikiama šio plano Vidinės aplinkos analizės dalyje „Planavimo sistema“).

EKONOMINIAI VEIKSNIAI

BENDRIEJI EKONOMINIAI RODIKLIAI

Pagal Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2017 m. atnaujintas ir 2017 m rugsėjo mėn. paskelbtas Lietuvos ūkio 2017–2020 m. perspektyvas bendrojo vidaus produkto (BVP) augimo 2017–2020 m. prognozės numatomos atitinkamai 3,6 proc., 2,9 proc., 2,5 proc. ir 2,4 proc. Finansų ministerija, įvertinus pirmojo 2017 m. pusmečio ekonominės raidos rezultatus ir pasikeitusias (palankesnes) prielaidas dėl užsienio paklausos pagrindinėse Lietuvos užsienio prekybos rinkose, metinio BVP pokyčio projekciją 2017 m. padidino 0,9 procentinio punkto. Galimybes BVP augti sparčiau vidutiniu laikotarpiu ribos senkantys darbo jėgos ištekliai, nepakankamas investicijų lygis.

Pirmojo 2017 m. pusmečio Lietuvos ūkio rodikliai buvo gana geri –Lietuvos BVP augo 4,1 proc. - dvigubai sparčiau nei euro zonos vidurkis (siekė apie 2 proc.), mažėjo nedarbas, mažėjo užimtumas, o infliacija spartėja. 2017 m. galima vadinti investicijų proveržio metais. Investicinis procesas šalyje pirmąjį pusmetį buvo aktyvus – bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo išlaidos pirmąjį 2017 m. pusmetį išaugo 6,9 proc. 2017 m. pirmąjį pusmetį, palyginti su tuo pačiu 2016 m. laikotarpiu, užfiksuotas BVP komponentų augimas: namų ūkių vartojimo išlaidos padidėjo 4,2 proc. Tuo pat metu prekių ir paslaugų eksportas augo 9,3 proc. Įvertinus santykinai spartų, kelerius metus nematytą ekonomikos augimą lėmė tiek į vidaus rinką , tiek į eksportą orientuotų ekonominių veiklų rezultatai. Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo pokytis 2017 m. projektuojamas teigiamas (6,3proc.).

Dėl stiprėjančios darbo jėgos paklausos ir aukštesnio darbo jėgos aktyvumo lygio, 2017 m. nedarbo lygio prognozė numatoma, kad bedarbių skaičiui mažėjant nedarbas toliau mažės ir sudarys 7 proc., 2018 m. – 6,4 proc., 2019 m. – 5,9 proc., 2020 m. – 5,4 proc.

Nedarbui mažėti sąlygas sudarė toliau tęsiama aktyvi darbo rinkos politika, taikomos laikino užimtumo priemonės, jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimas ir nuo 2015 m. pradėti įgyvendinti vietinių užimtumo iniciatyvų projektai.

Finansų ministerija prognozuoja, kad 2017–2020 m. darbo jėgos paklausa, viršijanti

pasiūlą, bei mažėjantis nedarbas – ir stiprėjančios darbuotojų derybinės galios, toliau skatina darbo užmokesčio kilimą. Todėl numatoma, kad tuo laikotarpiu greitesniu tempu augs ir vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis: 2017 m. jis išaugo – 8,3 proc., 2018 m. – 6,2 proc., 2019-2020 m. vidutinio mėnesinio bruto atlyginimo pokyčiai priklausys nuo ekonominių veiksnių – darbo jėgos pasiūlos ir paklausos, darbo našumo, infliacijos, įmonių pelningumo – raidos ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės sprendimų dėl darbo užmokesčio didinimo valstybės sektoriaus darbuotojams. Vidutinės metinės infliacijos projekcija nekintanti. Numatoma 2017 m. sieks 3,5 proc. 2018 m. –2,7proc., 2019 m.- 2,5 proc., 2020 m. - 2,5 proc.

Finansų ministerijos 2017 m. rugsėjį paskelbtame Lietuvos ekonominės raidos scenarijuje numatomi pagrindiniai ekonominės raidos rodikliai:

Pagrindiniai ekonominės raidos rodikliai

Makroekonominiai rodikliai / Metai	2016		Projekcija (2016 m. rugsėjis)			
		2016	2017	2018	2019	2020
	reikšmė	pokytis, proc.	pokytis, proc.	pokytis, proc.	pokytis, proc.	pokytis, proc.
BVP palyginamosiomis kainomis, mln. Eur	34423,3	3,5	6,9	5,3	4,3	4,1
Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis, Eur	774,0	8,4	8,3	6,2	6,2	6,2
Nedarbo lygis*, proc. (pagal gyventojų užimtumo tyrimo apibrėžtį) *Rodiklio reikšmė 2016-2020 m.	7,9	-1,2	-0,9	-0,6	-0,5	-0,5

Duomenų šaltinis: http://finmin.lrv.lt/lt/aktualus-valstybes-finansu-duomenys/ekonomines-raidos-scenarijus

Prognozuojama, kad 2018 m. valstybės biudžeto pajamos kartu su ES investicijomis ir kitos tarptautinės paramos lėšomis sieks 9,0747 mlrd. Eur, arba 6,9 proc. daugiau nei buvo planuojama 2017 m., o asignavimai – 9,5419 mlrd. Eur, arba 5,3 proc. daugiau nei 2017 m.

Numatoma, kad valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų konsoliduotos visumos pajamos (kartu su ES investicijomis ir kitomis tarptautinės paramos lėšomis) 2018 metais sudarys 10,916 mlrd. Eur, arba 9,1 proc. daugiau nei buvo planuojama gauti2017 m., o išlaidos – 11,383 mlrd. Eur, arba 7,7 proc. daugiau nei 2017 m. 2018 metų valdžios sektoriaus struktūrinis deficitas sudarys apie 0,9 proc. BVP. *(Duomenų šaltinis: Lietuvos Respublikos finansų ministerija).*

Vienas iš svarbiausių konkurencingumo ekonominių rodiklių yra tiesioginės užsienio investicijos (toliau – TUI). TUI apimtys Biržų rajono savivaldybėje 2016 m. pabaigoje siekė 12,24 mln. Eur ir palyginti su 2015 m. (22,96 mln. Eur), sumažėjo 47 proc. ir sudarė 3,65 proc. Panevėžio apskrities TUI. TUI apimtys vienam Biržų rajono gyventojui2016 m. palyginti su 2015 m. sumažėjo 1,82 karto ir 2015 m. pabaigoje siekė497 Eur (2014 m. pabaigoje buvo 903 Eur). Pagal vienam gyventojui tenkančias TUI Biržų rajonas 2016 m. iš visų Panevėžio apskrities savivaldybių atsiliko nuo Panevėžio miesto (2760 Eur), Panevėžio rajono (1215 Eur) bei Rokiškio (540 Eur). *(Duomenų šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas).*

Materialinės investicijos (toliau – MI), tai investicijos ilgalaikiam materialiajam turtui sukurti, įsigyti arba jo vertei padidinti. MI Biržų rajone 2016 m. – 13,64 mln. Eur (prognozuojamas rodiklis), 2015 m. – 17,618 mln. Eur ir lyginant su 2015 m. sumažėjo 22,58 proc. Atitinkamai sumažėjo ir MI apimtys, tenkančios vienam gyventojui: nuo 686 Eur 2015 m. iki 545 Eur (prognozuojamas rodiklis) 2016 m. (sumažėjimas – 20,56 proc.). MI tenkančios vienam gyventojui Biržų rajono savivaldybėje 2016 m. buvo beveik mažiausios apskrityje (mažesnės buvo Kupiškio rajono savivaldybėje - 538 Eur) . *(Duomenų šaltinis: Lietuvos*

statistikos departamentas).

VERSLAS

Vienas svarbiausių rodiklių, apibūdinančių verslo situaciją ir gyventojų verslumo lygį, yra bendras įmonių skaičius ir įmonių skaičius 1000-iui gyventojų. 2017 m. pradžioje Biržų rajone buvo registruoti 1128 (2016 m. pradžioje – 1191) ir veikė 463 (2016 m. pradžioje – 412, 2014 m. pradžioje - 451) ūkio subjektai, o 1000-iui gyventojų teko 45,8 (2016 m. pradžioje – 46,9) registruotų ir 18,8 (2016 m. pradžioje – 16,2, 2014 m. pradžioje – 17,04) veikiančių ūkio subjektų. Veikiančių ūkio subjektų 1000-iui gyventojų, 2017 m. pradžioje šalyje buvo du kartus daugiau nei savivaldybėje, o nuo Panevėžio apskrities veikiančių ūkio subjektų 1000-iui gyventojų savivaldybė atsiliko 22,14 proc. *(Duomenų šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas).*

Smulkus ir vidutinis verslas yra vienas iš svarbiausių ekonomikos augimo veiksnių, turintis esminį poveikį bendrai šalies ūkio raidai, naujų darbo vietų kūrimui ir socialiniam stabilumui. 2018 m. pradžioje 75,27proc. Biržų rajone veikusių ūkio subjektų (arba 353 įmonės) buvo mažos ir vidutinės įmonės. Daugiausia tai uždarosios akcinės bendrovės ar individualios įmonės statusą turinčios įmonės, kuriose dirbo iki 4 (65,68 proc. įmonių) darbuotojų. Lietuvoje mažos ir vidutinės įmonės sudarė 79,8 proc., Panevėžio apskrityje – 73,14 proc. nuo visų veikusių ūkio subjektų. *(Duomenų šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas).*

Dalis gyventojų ūkinę-komercinę veiklą vykdo įsigydami verslo liudijimus Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytoms veiklos rūšims vykdyti. Iš 89 LR Vyriausybės nustatytų veiklos rūšių, kuriomis verčiantis gali būti perkami verslo liudijimai, 620 (2016 m. – 573, 2015 m. – 606 2014 m. – 576) Biržų rajono gyventojų vertėsi 47 (2016 m. –49, 2015 m. – 45, 2014 m. – 45) veiklos rūšimis.

2017 m. sumokėta gyventojų pajamų mokesčio nuo veiklos vykdomos įsigyjant verslo liudijimus – 26,420 tūkst. Eur (2016 m. – 29,4 tūkst. Eur, 2015 m. – 33,0 tūkst. Eur, 2014 m. – 32,4 tūkst. Eur, 2013 m. – 29,9 tūkst. Eur).

Pagal veiklos rūšis gyventojai daugiausiai pirko verslo liudijimus statybos veiklai – 145 (2016 m. – 138, 2015 m. – 151, 2014 m. – 181, 2013 m. – 152, 2012 m. - 102) gyventojai; prekybos veiklai – 134 (2016 m. –136, 2015 m. – 129, 2014 m. – 113, 2013 m. – 122, 2012 m. – 119) gyventojai; kirpyklų, kosmetikos salonų, soliariumų veiklai – 60 (2016 m. – 59, 2015 m. – 55, 2014 m. – 49, 2013 m. – 46, 2012 m. – 46) gyventojų; kvalifikacijos tobulinimo ir papildomo mokymo veiklai – 51 (2016 m. – 45, 2015 m. – 37) gyventojas; statybinių dailidžių ir stalių dirbinių, medinės taros, kitų medienos gaminių gamybai, remontui – 30 (2016 m. – 32, 2015 m. – 26, 2014 m. – 25, 2013 m. 23, 2012 m. – 26) gyventojų; variklinių transporto priemonių techninei priežiūrai ir remontui – 25 (2016 m. – 27, 2015 m. – 27, 2014 m. – 28, 2013 m. – 24, 2012 m. – 28) gyventojai; medienos ruošai, malkų gamybai – 18 (2016 m. – 35, 2015 m. – 38, 2014 m. – 31, 2013 m. – 40, 2012 m. – 43) gyventojų.

Savivaldybės taryba, skatindama gyventojus užsiimti veiklomis, kuriomis gali būti verčiamasi, turint verslo liudijimą, nustatė mažesnius gyventojų pajamų mokesčio tarifus asmenims, 2017 m. įsigyjantiems verslo liudijimą verstis verslo liudijime nurodytos rūšies veikla Biržų rajono savivaldybės teritorijoje, taip pat visoje Lietuvos Respublikoje, išskyrus Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Palangos, Panevėžio, Šiaulių, Vilniaus miestų savivaldybių ir Marijampolės bei Neringos savivaldybių teritorijas. Taip pat taikė 50 proc. pajamų mokesčio už verslo liudijimą lengvatas pensinio amžiaus gyventojams, tėvams auginantiems tris ir daugiau vaikų, arba auginantiems bent vieną neįgalų vaiką, tėvams, vieniems auginantiems vaikus, asmenims, įsigyjantiems verslo liudijimą verstis tradicinių amatų veikla, ir asmenims, gaunantiems laikotarpiu, kuriam įsigyjamas verslo liudijimas, su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais

santykiais susijusių pajamų. Neįgaliesiems asmenims, kuriems nustatytas 30–40 proc. darbingumo lygis – sumažino 60 proc., o asmenims, kurių darbingumo lygis 45–55 proc. – 40 proc. Bedarbiams, kurie nustatyta tvarka įregistruoti teritorinėje darbo biržoje sumažino mokestį 40 proc.

Nuo mokesčio už verslo liudijimą buvo atleisti neįgalieji, kuriems nustatytas 0–25 proc. darbingumo lygis, ir mokiniai (studentai).

Savivaldybės tarybos nustatytomis 2017 m. lengvatomis pasinaudojo 425 (2016 m. – 403, 2015 m. – 389, 2014 m. – 386, 2013 m. – 358, 2012 m. – 360) asmenys, lengvatų suma – 10406 Eur (2016 m. – 9873 Eur, 2015 m. – 8398 Eur, 2014 m. – 9823 Eur, 2013 m. – 9408 Eur).

Skatindama smulkųjį ir vidutinį verslą, Savivaldybės taryba yra patvirtinusi Savivaldybės Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros programą (toliau – Programa). Programai iš Savivaldybės biudžeto 2017 m. buvo skirta 2000 Eur. Biržų rajono savivaldybės smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros programos valdymo komisijos sprendimu 2000 Eur Programos lėšų buvo skirta Biržų rajono verslininkų asociacijos ir asociacijos „Biržų turizmo klasteris“ dalyvavimo verslo misijoje Švedijoje, siekiant pasidalinti gerąja patirtimi turizmo verslo srityje. *(Duomenų šaltinis: Savivaldybės administracijos informacija)*.

STATYBOS IR GYVENAMASIS FONDAS

Statybos įmonių Biržų rajone atliktų darbų vertė 2015 m., palyginti su 2014 m., padidėjo 25,03 proc. ir siekė 12,97 mln. Eur. 2012–2014 m. šis rodiklis kito: 2012 m. – 10.42 mln. Eur, 2013 m. – 18.58 mln. Eur, 2014 m. – 10.37 mln. Eur. Statybos įmonių ir bendrovių atliktų darbų vertė, lyginant 2014 ir 2012 m. duomenis, Biržų rajone sumažėjo 0,49 proc., Lietuvoje – padidėjo 38,5 proc., Panevėžio apskrityje padidėjo – 22,7 proc., lyginant 2015 m. ir 2014 m. duomenis, Lietuvoje sumažėjo 1,9 proc., Panevėžio apskrityje padidėjo 21,8 proc. *(Duomenų šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas).*

Biržų rajone 2016 m. pabaigoje gyvenamasis fondas sudarė 1007 tūkst. kv. m, o vienam gyventojui teko 39,62 kv. m naudingojo ploto. Tai atitinkamai 2,7 ir 9,18 proc. daugiau nei 2013 m. Lietuvoje 2016 m. pabaigoje vienam gyventojui teko 33,16 kv. m, Panevėžio apskrityje – 34,18 kv. m gyvenamojo ploto. Vienam gyventojui tenkantis gyvenamasis fondas, lyginant 2016 ir 2013 m. duomenis, Lietuvoje padidėjo 13,49 proc., Panevėžio apskrityje – 11,18 proc. *(Duomenų šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas).*

2017 m. pabaigoje Savivaldybės būsto fondą sudarė 403 butai, kurių bendras naudingas plotas – 15,7 tūkst. kv. m. Lyginant su 2016 m. pabaiga, Savivaldybės būsto fondas padidėjo 1 butu. 2017 m. į Savivaldybės būsto fondą įrašyti 9 butai, nupirkti įgyvendinant ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamą projektą „Biržų rajono savivaldybės socialinio būsto fondo plėtra“. Taip pat Savivaldybės būsto fondas papildytas 6 gyvenamosios patalpos Vabalninke esančiame bendrabutyje, (patalpas atlaisvino Biržų krašto muziejus „Sėla“) ir 1 gyvenamosiomis patalpomis Obelaukių k. (patalpas atlaisvino VšĮ Biržų rajono savivaldybės poliklinika). 2017 m. iš Savivaldybės būsto fondo išbraukta 16 butų, esančių pripažintuose netinkamais gyventi 2 gyvenamuosiuose namuose.

Savivaldybės socialinio būsto fondas per metus padidėjo 10 butų: 2016 m. pabaigoje socialinį būstą sudarė 186 butai (plotas – 7,3 tūkst. kv. m), 2017 m. pabaigoje – 196 butai (plotas – 7,8 tūkst. kv. m).

Savivaldybėje sudarytas asmenų ir šeimų, turinčių teisę į paramą būstui išsinuomoti, sąrašas turi tendenciją mažėti: 2017 m. pabaigoje sąraše savivaldybės socialiniam būstui išsinuomoti buvo įrašytos 106 šeimos (2016 m. – 134, 2015 m. – 149, 2014 m. – 239): jaunos šeimos sudarė 17,9 proc. (2016 m. – 18,7 proc., 2015 m. – 20,8 proc., 2014 m. – 25,5 proc., šeimos, auginančios tris ar daugiau vaikų – 5,7 proc. (2016 m. – 7,5 proc., 2015 m. – 8,7 proc.,

2014 m. – 8,4 proc.), likę be tėvų globos asmenys – 3,8 proc. (2016 m. – 6 proc., 2015 m. – 6,7 proc., 2014 m. – 4,2 proc.), neįgalieji ir sergantys lėtinių ligų sunkiomis formomis – 13,2 proc., (2016 m. – 14,2 proc., 2015 m. – 14,8 proc., 2014 m. – 11,7 proc.), bendrajame sąraše – 53,8 proc. (2016 m. – 49,2 proc., 2015 m. – 45,6 proc., 2014 m. – 47,7 proc.).

Per 2017 m. į sąrašus Savivaldybės socialiniam būstui išsinuomoti įrašyti 38 asmenys (šeimos) (2016 m. – 45, 2015 m. – 41, 2014 m. – 62).

2017 m. Savivaldybės būstu aprūpinta 31 asmuo (šeima) (2016 m. būstas išnuomotas 22 asmenims (šeimoms), 2015 m. – 30 asmenų (šeimų), 2014 m. – 31 asmeniui (šeimai), iš jų: socialinis būstas išnuomotas 24 asmenims (šeimoms), bendrabučio patalpos – 7 asmenims (šeimoms). *(Duomenų šaltinis: Savivaldybės administracijos informacija).*

TRANSPORTAS

Biržų rajono savivaldybėje yra 36 valstybinės reikšmės keliai, iš kurių 5 krašto ir 31 rajoninis. Šių kelių bendras ilgis – 456 km. Visi rajone esantys krašto keliai turi patobulintą dangą, tačiau rajoninių kelių tinklas su patobulinta danga sudaro tik 32,8 proc., t. y. 9,5 proc. mažiau nei Lietuvos vidurkis. Valstybinių kelių struktūroje vyrauja žvyrkeliai – 52 proc. Tokią situaciją nulėmė nedidelis eismo intensyvumas rajoniniuose keliuose. Bendroje kelių tinklo struktūroje vyrauja vietinių kelių tinklas, kuris sudaro 68,1 proc. viso kelių tinklo.

2017 m. bendras vietinės reikšmės automobilių kelių ilgis Biržų rajone siekė 974 km. Kelių su patobulinta danga ilgis siekė 91,3 km, žvyro kelių – 882,7 km. Žvyro kelių dalis Biržų rajono savivaldybėje 2016 m. buvo didžiausia, o kelių su patobulinta danga – mažiausia Panevėžio apskrityje. Tai rodo, kad vietinės reikšmės kelių dangai tobulinti būtinos didesnės investicijos. 2017 m. išasfaltuotas privažiavimo kelias prie Kirkilų apžvalgos bokšto, ilgis – 0,3 km. Taip pat Rinkuškių k. Užtvankos g. ir Biržų m. Astravo g. dalis, ilgis – 2,0 km. Individualių lengvųjų automobilių skaičius 2016 m. Biržų rajone, kaip ir Lietuvoje bei Panevėžio apskrityje, padidėjo. Biržų rajone 2016 m., lyginant su 2015 m., individualių lengvųjų automobilių skaičius nežymiai padidėjo nuo 10 659 iki 10 813 vnt. (beveik 1,45 proc.), nors 2014 m. šis rodiklis buvo sumažėjęs. Lyginant 2016 ir 2012 m. duomenis, šis skaičius sumažėjo 24,2 proc. (nuo 579 automobilių / 1000-iui gyventojų 2012 m. iki 439 – 2016 m.), o lyginant 2016 m. su 2015 m. padidėjo 4,8 proc. (nuo 419 automobilių / 1000-iui gyventojų 2015 m. iki 439 – 2016 m.). Tačiau pagal šį rodiklį 2016 m. Biržų rajonas lenkė Lietuvos Respublikos (402 automobilių / 1000-iui gyventojų), Panevėžio apskrities (423 automobiliai / 1000-iui gyventojų), ir Panevėžio apskrities savivaldybių (išskyrus Panevėžio rajono savivaldybę) vidurkius. *(Duomenų šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas).*

Nuo automobilių skaičiaus keliuose neatsiejamas ir kelių eismo įvykių skaičius. 2016 m. Biržų rajone užregistruotas 16 (2015 m. – 20) kelių eismo įvykis, kurių metu buvo sužeista 17 (2015 m. – 19) ir žuvo 1 (2015 m. – 3) žmonės. Kelių eismo įvykių skaičius rajone 2014–2016 m sumažėjo 48,39 proc., kai Lietuvoje ir Panevėžio apskrityje šis rodiklis sumažėjo, atitinkamai 0,38ir 9,12 proc. *(Duomenų šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas).*

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme nustatyta viena iš savarankiškųjų savivaldybių funkcijų – vietinės reikšmės kelių ir gatvių priežiūra, taisymas, tiesimas ir saugaus eismo organizavimas. Vykdydama savo funkcijas Biržų rajono savivaldybės taryba 2017 m. balandžio 27 d. sprendimu Nr. T-108 paskirstė Biržų rajono savivaldybės Kelių priežiūros ir plėtros programos lėšas (936,1 tūkst. Eur) vietinės reikšmės keliams (gatvėms) tiesti, taisyti (remontuoti), prižiūrėti ir saugaus eismo sąlygoms užtikrinti. Iš viso 2017 m. panaudota 1 599,8 tūkst. Eur. Kelių priežiūros ir plėtros programos lėšų. Iš jų einamiesiems tikslams 467,7 tūkst. Eur.2016 m. vietinės reikšmės kelių, gatvių, šaligatvių, pėsčiųjų-dviračių takų priežiūrai, atnaujinimui ir plėtrai iš Kelių priežiūros ir plėtros programos panaudota 1 563 056,12 Eur (iš jų Savivaldybei skirtos valstybės biudžeto specialios tikslinės dotacijos – 646 984,54 Eur.). 2015

m. pagal šią programą panaudota 1 349 tūkst. Iš Savivaldybės biudžeto 2016 m. panaudota apie 208 tūkst. Eur (2015 m. – apie 65 tūkst. Eur).

Keleivių vežimą autobusais vietinio (miesto ir priemiesčio) ir tolimojo reguliaraus susisiekimo kelių transporto maršrutais Biržų rajone vykdo savivaldybės kontroliuojama įmonė uždaroji akcinė bendrovė Biržų autobusų parkas. Bendrovė aptarnauja 7 (2016 m. – 7) tolimojo susisiekimo, 1 (2016 m. – 1) miesto ir 29 (2016 m. – 30) priemiesčio reguliaraus susisiekimo maršrutų. 2017 m. lyginant su 2016 m., bendrovė aptarnauja 1 priemiesčio maršrutu mažiau. 2017 m. pervežta 423,8 tūkst. (2016 m. – 426,3 tūkst., 2015 m. – 448,8 tūkst., 2014 m. – 507,9 tūkst., 2013 m. – 551,4 tūkst., 2011 m. – 645,7 tūkst.) keleivių, iš jų miesto maršrutuose – 51,6 tūkst. (2016 m. – 52,1 tūkst., 2015 m. – 53,8 tūkst., 2014 m. – 63,0 tūkst., 2013 m. – 65,5 tūkst., 2011 m. – 80,6 tūkst.), priemiesčio – 217,9 tūkst. (2016 m. – 208,4 tūkst., 2015 m. – 225,0 tūkst., 2014 m. – 262,8 tūkst., 2013 m. – 298,2 tūkst., 2011 m. – 360,9 tūkst.), tolimojo susisiekimo – 148,3 tūkst. (2016 m. – 161,3 tūkst., 2015 m. – 165,4 tūkst., 2014 m. – 177,5 tūkst., 2013 m. – 184,1 tūkst., 2011 m. – 201,9 tūkst.), užsakomaisiais reisais – 5,3 tūkst. (2016 m. – 4,5 tūkst., 2015 m. – 4,6 tūkst., 2014 m. – 4,6 tūkst., 2013 m. – 3,6 tūkst., 2011 m. – 2,3 tūkst.) keleivių. 2017 m. palyginus su 2016 m., matyti, kad pervežtų keleivių skaičius tolimojo susisiekimo ir miesto reguliariųjų reisų maršrutuose mažėjo, didėjo keleivių skaičius, pervežtų priemiesčio reguliaraus susisiekimo maršrutais ir užsakomaisiais reisais. Biržų autobusų parko veikla, vykdant būtinus visuomenei keleivinio kelių transporto viešųjų paslaugų įsipareigojimus, nuostolinga. Nuostolių suma 2017 m. – 121,6 tūkst. Eur (2016 m. – 105,6 tūkst., 2015 m. – 73,26 tūkst. Eur, 2014 m. – 75,98 tūkst. Eur, 2013 m. – 46,3 tūkst. Eur, 2011 m – 38,8 tūkst. Eur). Šie nuostoliai pagal Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2010 m. liepos 20 d. įsakymu Nr. 3-457 patvirtintą Nuostolių, patirtų vykdant keleivinio kelių transporto viešųjų paslaugų įsipareigojimus, kompensacijos apskaičiavimo tvarką turi būti kompensuojami iš savivaldybės biudžeto. 2017 m. bendrovės veiklos nuostolis – 3,36 tūkst. Eur (2016 m. bendrovė patyrė 1,3 tūkst. Eur nuostolių, 2015 m. bendrovė uždirbo 2,8 tūkst. Eur grynojo pelno, 2014 m. – 19,4 tūkst. Eur, 2013 m. – 31,5 tūkst. Eur, 2012 m. patyrė 34,6 tūkst. Eur nuostolių).

PAVELDOSAUGA IR TURIZMAS

Turistų informavimo ir konsultavimo paslaugas Biržų rajone teikia Biržų turizmo informacijos centras (toliau – TIC). Biržų TIC aktyviai dirba vykdydamas rinkodarinę veiklą, populiarindamas Biržus Lietuvoje ir užsienyje, formuodamas Biržų – patrauklaus ir svetingo miesto – įvaizdį. 2017 m. Biržų TIC apsilankė 8869 (2016 m. – 7709) lankytojų, iš kurių 1351 (2016 m. – 1329) užsieniečiai. Biržų turizmo informacijos centre 2017 m., lyginant su 2016 m. lankytojų skaičius padidėjo 13,1 proc. 2017 m. padidėjo turistų skaičius iš užsienio, daugumą sudarė latviai: iš visų turistų užsieniečių 1351, latvių – 1073. Lyginant su 2016 m. 7 proc. daugiau. Manome, kad stabilų užsieniečių skaičiaus augimą lėmė suorganizuoti trys infoturai Latvijos žiniasklaidos bei kelionių agentūrų atstovams Biržuose. Biržų TIC sėkmingai vykdo aktyvią tiesioginę rinkodarinę veiklą bei elektroninę rinkodarą: turimus išteklius reklamuoja informaciniuose portaluose, socialiniuose tinkluose, leidiniuose ir parodose. 2017 m. TIC dalyvavo tarptautinėje parodoje „Adventur 2017“ Vilniuje. Biržai buvo pristatyti atskirame stende. Rygos tarptautinėje turizmo parodoje „Balttour 2017“ Biržų kraštas buvo pristatytas asociacijos „Biržų turizmo klasteris“ stende.

Biržų TIC internetinėje svetainėje www.visitbirzai.lt informacija pateikiama penkiomis kalbomis – lietuvių k., latvių k., anglų k., rusų k., vokiečių k. Svetainės lankomumas taip pat išaugo, remiantis „Google Analytics“ sistema, kurioje registruojamas svetainės lankomumas, 2017 m. svetainę aplankė ir informacijos apie Biržų kraštą ieškojo – 98059 lankytojai, lyginant su 2016 m. lankomumas išaugo 11 proc. Biržų turizmo informacijos centro internetinė svetainė per mėnesį vidutiniškai yra aplankoma 8171 lankytojo, 2017 m. vienos dienos lankytojų vidurkis yra 268. 2017 m. internetinė svetainė daugiausiai buvo lankoma Lietuvos turistų tai sudaro 85%

visų lankytojų, tai rodo stiprų vietinio turizmo tendencijos Lietuvoje išaugimą. 2016 m. pastebėtas ženklus svetainės lankomumas iš Latvijos – 8722, tęsiasi ir 2017 m.: lankomumas padidėjo iki 9616 t.y. 10% daugiau.

Per 2017 m. Biržų krašto muziejų „Sėla“ (įskaičiuojant ir muziejaus skyrius) aplankė 55 773 (2016 m. – 55 204, 2015 m. – 51 342) lankytojų. Lankytojų skaičius 2017 m., lyginant su 2016 m., išaugo 1 proc., lyginant su 2015 m. – 8,6 proc.

Biržuose dar trūksta gidų, ypač galinčių vesti ekskursijas po miestą ir rajoną. Trūksta gidų, kalbančių vokiškai, lenkiškai. Atsidarius restoranui „Alaus kelias“ ir restoranui „Pilies skliautai“ (Biržų pilies rūmuose), išspręstas turistų maitinimo klausimas. Bet kol kas nepakankamos galimybės Biržuose apgyvendinti dideles turistų grupes, labai trūksta pramogų, ypač vakarais.

Pasinaudojus 2007–2013 m. ES finansinio laikotarpio investicijomis buvo įgyvendinti 8 turizmo, kultūros, kultūros paveldo srities projektai, kurių bendra vertė – 3,8 mln. Eur. Rezultatai: sutvarkyti 2 turistų traukos objektai (Biržų pilies rūmai ir Biržų m. A. Dauguviečio parkas) ir sukurti 3 nauji turizmo objektai (įrengtas kempingas prie Jaunimo parko šalia Širvėnos ežero, atkurtas arsenalas, įrengtas dviračių ir pėsčiųjų takas prie Širvėnos ežero).

Biržų rajono savivaldybės teritorijoje žinoma daugiau kaip 500 objektų, turinčių kultūrinę vertę. Kultūros vertybių registre yra įrašyta 483 objektai, iš jų 117 – valstybės saugomi, 19 – archeologiniai paveldo objektų, 30 – architektūros kompleksų, apie 15 pavienių statinių, 9 – kultūros paveldo objektai paskelbti paminklais, 80 – istorinės, memorialinės vietos, 206 – dailės kultūros vertybės, viena urbanistinė vietovė. Kultūros vertybių sąrašas nuolat papildomas naujais objektais.

Seniausias ir vertingiausias archeologinis paveldas – mūsų krašto žmonių kultūros materialinis palikimas: istorinė Biržų miesto vieta, Biržų piliavietė, Rinkuškių bei Klausučių piliakalniai, Vinkšninių kapinynas, Astravo senkapis, Muoriškių pilkapiai vertingi moksline ir pažintine prasme. Sutvarkytame Rinkuškių piliakalnyje rengiamos šventės ir minėjimai, jis parengtas turistų lankymui. Muoriškių pilkapiuose atlikti archeologiniai kasinėjimai, juos 2018 m. ruošiamasi paversti visuomenės lankomu objektu.

Didžioji dalis objektų pritaikyti turistams lankyti, nuolat tvarkomi. 2018 m. planuojama parengti projektą ir atstatyti 2015 m. sudegusį seniausią rajone pastatą J. Bielinio g. 1 – „Baltąją vaistinę“.

Išskirtinai vertingi yra rajono sakralinio paveldo objektai. Bažnyčios ir jų priklausiniai mūsų rajone yra prižiūrimi bei tvarkomi. Suremontuota unikali medinė Kvetkų bažnyčia, tvarkomos ir prižiūrimos medinės Jasiuliškių, Lamokėlių, Šukionių, Deikiškių, Kuprių, Ančiškių kaimų koplyčios. Lebeniškių kaime esančią Šv. Kankinio Nikandro cerkvę prižiūri Lebeniškių bendruomenės žmonės.

Padidintas dėmesys Biržų krašto žydų paveldo objektams – tvarkomos Biržų, Nemunėlio Radviliškio ir Vabalninko žydų kapinės ir holokausto vietos. Sutvarkyti Vabalninko vasarinės ir žieminės sinagogų fasadai, abu pastatai pažymėti specialiais ženklais. 2018 m. bus įrengtos nuorodos, žyminčios žydų kapinių ir sinagogų vietas, bei kryptis, kaip iki jų nuvažiuoti.

Rengiantis Lietuvos valstybės 100-mečio minėjimui būtina pagerbti Lietuvos valstybės ir Lietuvos kariuomenės kūrėjus bei 1918-1920 m. savanorius – pažymėti ir sutvarkyti jų gimtąsias vietas bei kapavietes. 2017 m. seniūnijose pastatytos memorialinės lentos iš tų kraštų kilusiems savanoriams atminti.

Džiugina privačiomis lėšomis tvarkoma Mantagailiškio buvusio dvaro sodyba: vykdomi archeologiniai, istoriniai, architektūriniai tyrimai ir projektavimo darbai, prižiūrima ir tvarkoma teritorija. Privačiomis lėšomis aktyvi veikla vykdoma ir Butautų dvaro sodyboje. Taip suteikiama galimybė visuomenei pažinti krašto paveldą. Savivaldybė 2018 m. ruošiasi šiose

turistų ir visuomenės gausiai lankomuose objektuose pastatyti krypties ir vietos rodykles, į Butautus ir Sodeliškių dvaro sodybą išasfaltuotas kelio ruožas.

Istorijos paminklų – neveikiančių kapinių rajone yra 83, laidojimo vietų – 62. Teritorijos tvarkomos pagal galimybes, joms tvarkyti trūksta lėšų.

Nuolat vykdoma kultūros paveldo objektų stebėsena, vertinama bei fiksuojama jų būklė bei vertingųjų savybių būklės kaita. Renkama medžiaga ir teikiami siūlymai vertingus Biržų krašto ir visos Lietuvos istorijai bei kultūrai objektus paskelbti valstybės saugomais paminklais. 2018 m. planuojama teikti pasiūlymus į valstybės saugomų paminklų registrą įtraukti paminklą žuvusiems už Lietuvos nepriklausomybę bei rūsius šalia pastato J. Bielinio g. 1.

Labiausiai nykstančių kultūros vertybių sąraše išlieka Lietuvos Nepriklausomybės akto signataro J. Šerno gimtinė (savininkas – privatus asmuo), dailininko P. Kalpoko (1880–1945) gimtinė (savininkas – privatus asmuo), siaurojo geležinkelio Kraštų stotis (valdytojas – UAB „Lietuvos geležinkeliai“), Astravo dvaro sodybos vandens malūnas (valdytojas – privatus asmuo), Daudžgirių, Skrebiškių, Papilio buvusių dvarų sodybos. Susirūpinimą kelia savavališkas kultūros paveldo objektais paskelbtų partizanų kapų (jų rajone yra 69, didžioji dalis – nuošaliose kaimų kapinaitėse) tvarkymas, todėl imtasi priemonių informuoti artimuosius, kad norint tvarkyti į registrą įtrauktus kapus, būtina gauti Kultūros paveldo specialistų leidimą.

INŽINERINĖ IR ENERGETINĖ INFRASTRUKTŪRA

Elektros energijos ir dujų tiekimą Biržų rajone užtikrina AB „Energijos skirstymo operatorius“. Rajono elektros energijos perdavimo tinklą, kuris priklauso AB LITGRID, sudaro 74 km (110 kV) oro linijų, taip pat savivaldybės teritoriją kerta 32 km (330 kV) oro linijų. Biržų rajoną gamtinės dujos pasiekia magistralinio dujotiekio Panevėžys–Ryga atšaka. Rajone dujofikuoti tik Biržų miestas ir Rinkuškių, Likėnų, Medeikių kaimai bei Pabiržės miestelis.

Biržų rajone pagrindinis šilumos energijos gamintojas ir tiekėjas yra uždaroji akcinė bendrovė „Litesko“ filialas „Biržų šiluma“. Didžioji šilumos energijos dalis yra pagaminama dviejose Biržų miesto katilinėse (Rotušės ir Kaštonų). Vabalninke šiluma tiekiama iš Biržų technologijų ir verslo mokymo centro Vabalninko skyriaus katilinės. Kitose rajono gyvenvietėse centralizuoto šilumos tiekimo nėra, naudojamos nedidelės galios individualios katilinės, kuriose daugiausiai naudojamas kietas kuras. Rinkuškių kaime dalis daugiabučių namų bei visuomeninių pastatų yra apšildomi gamtinėmis dujomis, tačiau bendro šiluminio tinklo čia nėra, o šiluma gaminama kiekvieno pastato individualioje katilinėje. Esamos katilinės turi pakankamą galios rezervą. Biržų katilinių galia išnaudojama apie 23 proc.

UAB „Litesko“ filialas „Biržų šiluma“ iš viso eksploatuoja 14,2 km centralizuoto šilumos tiekimo vamzdynų. Siekdama sumažinti šilumos nuostolius, UAB „Litesko“ pasinaudojo ES fondų investicijomis ir atnaujino dalį Biržų m. magistralinių šilumos tinklų. 2005–2015 m. rekonstruotų trasų ilgis – 7,3 km. arba 51 proc. šilumos tiekimo vamzdyno. Šilumos trasų nuostoliai kasmet mažėja (nuo 17624 MWh 2003 m., kada jie sudarė 33 proc. nuo pagamintos šilumos energijos, iki 5298 MWh 2014 m., 5140 MWh 2015 m., 5126 MWh 2016 m. (Biržų mieste ir Biržų rajone). Šilumos trasų nuostoliai 2016 m. (16,5 proc.) lyginant su 2003 m. (32,8 proc.) sumažėjo beveik 2 k.

Biržų rajono savivaldybės tarybos 2015 m. rugsėjo 29 d. sprendimu uždaroji akcinė bendrovė „Biržų vandenys“ paskirta viešuoju geriamojo vandens tiekėju ir nuotekų tvarkytoju Biržų rajono savivaldybės viešojo geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo teritorijoje. 2015 m. birželio 18 d. UAB „Biržų vandenys“ suteikta geriamo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo licencija. Daugiau šių paslaugų tiekėjų, turinčių licencijas, Savivaldybės teritorijoje nėra.

Centralizuotą geriamojo vandens tiekimo paslaugą gauna 56 proc. UAB „Biržų

vandenys“ aptarnaujamos teritorijos gyventojų. Biržų rajono savivaldybės teritorijos vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros plane pateiktais duomenimis, centralizuotu vandens tiekimu rajone naudojasi 51,5 proc. gyventojų. Likusi dalis gyventojų naudojasi individualiais gręžtiniais arba kastiniais šuliniais, kurių dalies (apie 44 proc. šulinių) vandens kokybė viršija leistiną nitratų normą. Vandens tiekimo sistemos įrengtos 33 rajono miesteliuose ir kaimuose bei Biržų mieste. Biržų rajone paklota apie 85,3 km vandentiekio tinklų (UAB „Biržų vandenys eksploatuoja 77 km), eksploatuojamos 33 vandenvietės. Geriamojo vandens kokybės gerinimo įrenginiai įrengti tik Kratiškių ir Pačeriaukštės kaimuose bei Biržų mieste. Dauguma vandentiekio tinklų 40–50 metų senumo, jų būklė nepatenkinama, nėra atlikta tinklų inventorizacija.

UAB „Biržų vandenys“ eksploatuoja apie 110,7 km nuotekų tinklų ir 14 nuotekų valyklų. Dar 4 valyklas eksploatuoja rajono bendruomenės. Savivaldybės administracijos duomenimis, prie centralizuotos nuotekų sistemos rajone prisijungę apie 45 proc. rajono gyventojų (60 proc. UAB „Biržų vandenys“ aptarnaujamos teritorijos gyventojų). Neprisijungę gyventojai nuotekas kaupia išsėmimo duobėse, iš kur jos išgabenamos į nuotekų valyklas, tačiau dalis jų nevalytas nuotekas išleidžia į laukus, kur sveikatai pavojingos medžiagos patenka į požeminius vandens telkinius. Virš 50 proc. nuotekų tinklų būklė nepatenkinama, todėl būtinas vamzdynų rekonstravimas. Dalis nuotekų valymo įrenginių (išskyrus Biržų miesto, Pačeriaukštės, Kirdonių, Obelaukių, Pabiržės, Smilgių, Šukonių, Germaniškio ir Meilūnų gyvenviečių) yra fiziškai ir morališkai nusidėvėję, jų eksploatacija nuostolinga ir neefektyvi. Biržų rajono savivaldybės tarybos 2017 m. liepos 5 d. sprendimu Nr. T-137 uždaroji akcinė bendrovė „Biržų vandenys“ paskirta paviršinių nuotekų tvarkytoja Biržų rajono savivaldybės teritorijoje. Tuo pačiu pavesta Biržų rajono savivaldybės teritorijoje vykdyti paviršinių nuotekų tvarkymą.

Biržų miesto gatvėms apšviesti 2017 m. naudoti 1307 šviestuvai, iš jų 1115 (2016 m. – 1246) šviestuvai su aukšto slėgio natrio lempomis ir 192 (2016 m. – 61) – su LED lempomis. Šviestuvai su gyvsidabrio lempomis nenaudojami. Gatvių apšvietimo tinklų eksploatacijos, priežiūros ir remonto paslaugas teikia UAB „Biržų komunalinis ūkis“.

APLINKOSAUGA

Atliekų tvarkymas – viena iš svarbiausių aplinkos apsaugos sričių, reguliuojančių gamybos, paskirstymo ir vartojimo produktų sąveiką su gamtine aplinka (dirvožemiu, oru, vandeniu, klimatu). Biržų rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratorius nuo 2016 m. rugpjūčio 22 d. yra UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras. Biržų rajone komunalines atliekas, antrines žaliavas (stiklą, plastmasę ir popierių / kartoną), buityje susidarančias pavojingas ir didžiąsias atliekas nuo 2017 m. spalio 1 d., įvedus visuotinę rinkliavą renka ir tvarko UAB „Ecoservice projektai“. 2014 metais baigti uždaryti ir rekultivuoti visi neatitinkantys gamtosauginių reikalavimų sąvartynai ir šiukšlynai. Nuo 2009 m. liepos 16 d. šie sąvartynai neeksploatuojami ir šiuo metu atliekos vežamos į regioninį nepavojingų atliekų sąvartyną Dvarininkų kaime, Panevėžio rajone. Biržų rajone veikia buitinių atliekų perkrovimo stotis ir dvi stambiųjų ir pavojingų atliekų surinkimo aikštelės Biržuose ir Vabalninke. Žaliosios atliekos priimamos dviejose kompostavimo aikštelėse.

2016 m. buitinėms atliekoms tvarkyti ir surinkti naudoti 11 894 konteineriai. Per 2015-2016 metus gyventojams išdalinta 6360 pakuočių atliekų surinkimo konteinerių, bendrojo naudojimo vietose 2018 m. numatoma įrengti 56 aikšteles atliekų surinkimo konteineriams pastatyti (priemonė Nr. 05.2.1.-APVA-R-008 „Komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra“ 2014-2020 m). Rajono gyventojams išdalinta 1349 kompostavimo konteinerių. 2017m. individualių namų gyventojams stiklo taros surinkimui buvo išdalinti maišai. Buitinių atliekų surinkimo paslaugos teiktos 25,6 tūkst. gyventojų. 2016 m. į Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centro mechaninio-biologinio apdorojimo įrenginius išvežta 3842 t komunalinių atliekų, viso surinkta komunalinių atliekų 8467 t. Antrinėms žaliavoms surinkti naudojami 78 vnt.

kolektyvinių konteinerių komplektai ir 6380 vnt. individualių. Surinkta ir išvežta perdirbti 651 tonų antrinių žaliavų. Tvarkyti nelegalūs, savavališkai gyventojų supilti atliekų sąvartynai, į UAB „Metaloidas“ išvežta 3,38 tonų bešeimininkių padangų. Per akciją „DAROM“ surinkta ir išvežta 53 tonų įvairių atliekų. Pasirašytos papildomos atliekų surinkimo sutartys su Gamintojų ir importuotojų asociacija, EEPA ir UAB „Žalvaris“ dėl pavojingų atliekų surinkimo iš mokyklų, įstaigų ir gyventojų. Surinkta ir išvežta utilizuoti 40 tonų pavojingų atliekų. Vieni didžiausių oro teršėjų Lietuvoje – pramonės, energetikos įmonės ir transportas. Siekiant užtikrinti švaresnį Biržų rajono savivaldybės aplinkos orą, vykdyta aplinkos oro taršos prevencija ir siekta sudaryti sveikesnes žmonių gyvenimo sąlygas rajone. 2016 m patvirtinta Biržų rajono savivaldybės aplinkos monitoringo 2017–2022 metų programa ir 2017 m. pradėta įgyvendinti, su tikslu valdyti aplinkos kokybę , kad atlikus stebėjimus būtų gauta detalesnė, negu gaunama valstybinio aplinkos stebėsenos metu, informacija apie savivaldybės teritorijos gamtinės aplinkos būklę, kuria remiantis būtų galima vertinti ir prognozuoti aplinkos pokyčius bei galimas pasekmes, rengti atitinkamas rekomendacijas, planuoti ir įgyvendinti aplinkos priemones, teikti patikimą informaciją specialistams bei visuomenei. Vykdant Biržų rajono savivaldybės aplinkos oro kokybės valdymo programą ir jos įgyvendinimo priemonių planą (iki 2015 metų) pateiktais duomenimis, Biržų mieste ir rajone yra tik 14 įmonių, kurios teršia orą kietosiomis dalelėmis, anglies ir azoto oksidais, lakiaisiais organiniais junginiais, sieros dioksidu. Šių įmonių į orą išmetamų teršalų kiekiai taip pat nedideli. Bendras įmonių išmetamų kietųjų dalelių kiekis 2014 m. buvo 10,2 tonos.

2017 - 2018 metais numatoma iš visuomeninės paskirties ir individualių gyvenamųjų namų surinkti ir išvežti į Panevėžio RATC 46 t. asbesto turinčių gaminių atliekų, tam Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondas skyrė 5504,36 Eur dotaciją. Projekto pavadinimas „Asbesto turinčių gaminių atliekų Biržų rajono savivaldybės teritorijoje surinkimas iš gyvenamųjų bei viešosios paskirties pastatų apvažiavimo būdu, transportavimas ir saugus šalinimas“

2018 metais numatoma prie nuotekų surinkimo infrastruktūros Biržų aglomeracijoje pajungti 42 individualius gyvenamuosius namus, kurių gyventojai gauna mažas pajamas, tam Aplinkos ministerija skyrė 45 980 Eur dotaciją, savivaldybė prisideda 30% (19 707 Eur), projekto įgyvendinimo vertė – 65 687 Eur. Projekto pavadinimas „Privačių namų, kurių gyventojai gauna mažas pajamas, prijungimas prie centralizuotos nuotekų surinkimo infrastruktūros Biržų aglomeracijoje“.

Biržų miestas neturi pietinio ir šiaurinio aplinkkelių, todėl didžioji sunkiojo transporto dalis važiuoja miesto gatvėmis. Mieste dar yra 30 km žvyro danga padengtų gatvių. Išmetamosios dujos, dylančių padangų dulkės labai teršia orą Pasvalio, Vabalninko, Respublikos ir Skaistkalnės gatvėse. Užbaigus pietinio aplinkkelio statybą Vabalninke sumažėjo oro tarša, tačiau šiaurinio aplinkkelio Vabalninko m. būklė itin bloga, sunkiasvorės transporto priemonės sugadino kelią.

Biržų mieste 62 proc. gyventojų gyvena individualiuose namuose, kurių didžioji dalis šildomi kietu kuru. Nereti atvejai, kada buitiniuose kūrenimo įrenginiuose yra deginamos plastiko atliekos, guma, panaudoti tepalai ir įvairios kitos kurui netinkamos atliekos. Dėl to šaltuoju metų periodu individualių namų kvartaluose padidėja oro tarša. Be to, šių medžiagų degimo procese susidariusios nuodingos medžiagos teršia paviršinius vandenis ir dirvožemį.

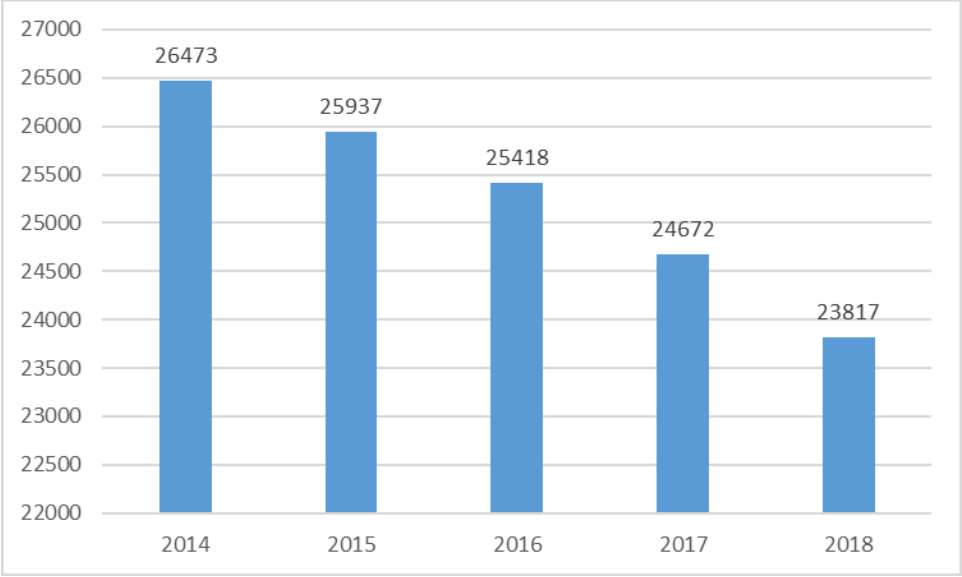
2012–2014 m. įgyvendinti ES fondų ir savivaldybės lėšomis finansuoti Širvėnos ežero išvalymo ir pakrančių gamtosauginio tvarkymo projektai. Išvalyta 25 ha ežero ploto, projektų vertė – 1596,9 tūkst. Eur, iš jų ES fondų lėšos – 1396,0 tūkst. Eur, savivaldybės lėšos – 200,9 tūkst. Eur.

SOCIALINIAI VEIKSNIAI

DEMOGRAFINĖ SITUACIJA

Statistikos departamento duomenimis, 2018 m. pradžioje Biržų rajono savivaldybėje gyveno 23817 (2017 m. pradžioje – 24645) gyventojai (10,9 proc. Panevėžio apskrities gyventojų), iš jų miesto gyventojų dalis sudarė 48,1 (2017 m. pradžioje – 48,2, 2016 m. pradžioje – 48,3 proc.), kaimo – 51,9 proc. (2017 m. pradžioje – 51,8, 2016 m. pradžioje – 51,7 proc.). Savivaldybėje, kaip ir visoje šalyje, dėl neigiamos natūralios gyventojų kaitos ir neigiamos neto migracijos gyventojų skaičius mažėja. 2014–2018 m. pradžios laikotarpiu gyventojų skaičius Savivaldybėje sumažėjo 10,0 proc. (Lietuvoje – 4,5 proc., Panevėžio apskrityje – 8,3 proc.). Pagrindinė tokio gyventojų skaičiaus mažėjimo priežastis – neigiamas migracijos saldo.

Biržų rajono gyventojų skaičiaus dinamika, 2014–2018 m. pradžioje

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

** - išankstiniai duomenys*

2017 m. pradžioje Biržų rajone gyveno 3450 (2016 m. pradžioje – 3531) 0–15 metų amžiaus gyventojų. Jie sudarė 14,0 (2016 m. pradžioje – 13,9) proc. visų Savivaldybės gyventojų. Tais pačiais metais Lietuvoje šios amžiaus grupės gyventojai sudarė 14,8 proc. (2016 m. pradžioje – 15,7 proc.), Panevėžio apskrityje – 13,4 proc. (2016 m. pradžioje – 14,5 proc.) visų gyventojų.

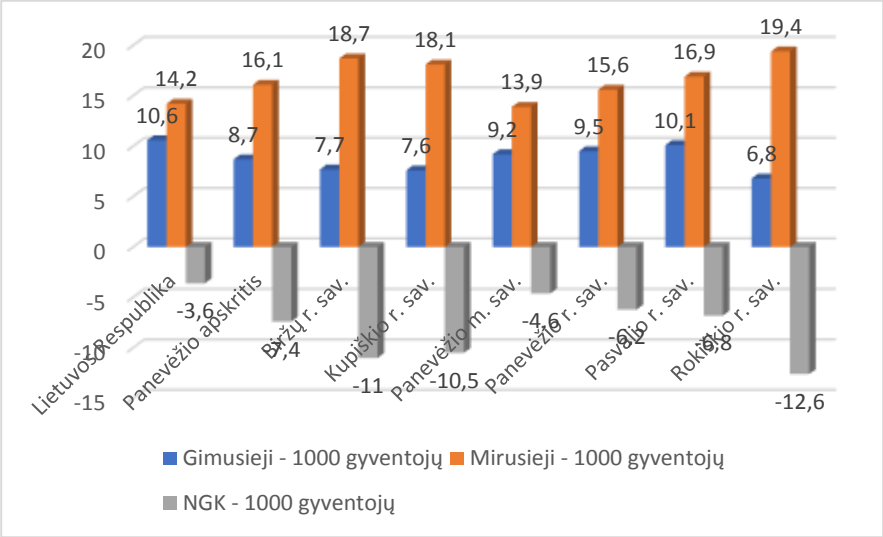
Darbingo amžiaus gyventojų skaičius irgi turi mažėjimo tendenciją. 2017 m. pradžioje Biržų rajone gyveno 14 294(2016 m. pradžioje – 14 877) darbingo amžiaus gyventojai, kurie sudarė 58,0 (2015 m. pradžioje – 58,5 proc.) visų Savivaldybės gyventojų. Tais pačiais metais Lietuvoje šios amžiaus grupės gyventojai sudarė 62,0 proc. (2016 m. pradžioje – 62 proc.), Panevėžio apskrityje – 60,6 proc. (2015 m. pradžioje – 60,6 proc.) visų gyventojų. Darbingo amžiaus gyventojų skaičius Savivaldybėje 2016–2017m. laikotarpiu sumažėjo 3,9 proc. (Lietuvoje – 1,1 proc., Panevėžio apskrityje – 1,9 proc.).

2017 m. pradžioje Biržų rajone gyveno 6901 (2015 m. pradžioje – 7010) pensinio amžiaus gyventojas, o jų dalis nuo bendro gyventojų skaičiaus sudarė 28 proc. (2016 m. pradžioje – 27,6 proc.). Pensinio amžiaus gyventojų skaičius Savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu kito netolygiai, o lyginant 2016 ir 2013 m. pradžios duomenis, sumažėjo 7,5 proc.

Lietuvoje – 3,4 proc., Panevėžio apskrityje – 4,4 proc.). Galima daryti išvadą, kad Biržų rajonui būdinga gyventojų senėjimo tendencija, šios amžiaus grupės dalis nuo bendro Savivaldybės gyventojų skaičiaus viršija Lietuvos (2016 m. pradžioje – 22,3 proc.; 2015 m. pradžioje – 22,3 proc.), Panevėžio apskrities (2015 m. pradžioje – 24,8 proc., 2016 m. pradžioje – 24,9 proc.) ir visų apskrities savivaldybių rodiklius.

2016 m. 1000-iui gyventojų Biržų rajone teko 7,7 (2015 m. – 8,9) gimusiųjų, 18,7 (2015 m. – 18,3) mirusiųjų, o natūrali gyventojų kaita buvo neigiama ir siekė - 11 (2015 m. buvo - 9,4). 1000-iui gyventojų tenkančios natūralios gyventojų kaitos (NGK) rodikliai Biržų rajone 2015– 2016 blogesni nei Lietuvoje (-3,5 ir - 3,6) bei Panevėžio apskrityje (- 6,5 ir - 7,4) ir visose apskrities savivaldybėse, išskyrus Rokiškio rajono savivaldybę (-11,0 ir -12,6).

Gimstamumas, mirtingumas ir natūrali gyventojų kaita 2016 m.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Lietuvos gyventojų skaičius mažėja ne tik dėl neigiamo gyventojų prieaugio, bet ir emigracijos. 2017 m. iš Lietuvos išvykimą deklaravo 50 260* (2016 m. – 50 333), o atvykimą – 29 341* (2016 m. – 20 162) žmonės. Migracijos saldo 2017 m. Lietuvoje siekė - 27 919* (2016 m. – 30 171). Biržų rajone per 2017 m. savo išvykimą iš Lietuvos deklaravo 546* (2016 m. – 416) gyventojas, o iš užsienio į Savivaldybę atvyko 116 (2016 m. – 93) gyventojai, migracijos saldo – - 430 (2016 m. – -323). Iš viso 2016 m. iš Biržų rajono išvyko 1079 (2015 m. – 853), atvyko – 586 (2015 m. – 578) žmonės, migracijos saldo buvo neigiamas ir siekė -493 (2015m. – -275). Lyginant 2013 m. ir 2016 m., migracija Biržų rajone padidėjo 32,4 proc. (2015 m. – - 4,7 proc). Neigiamas migracijos saldo vyravo ne tik Biržų rajone, bet ir Lietuvoje, Panevėžio apskrityje.*(*- išankstiniai duomenys).*

UŽIMTUMAS IR DARBO RINKA

2016 m. užimtų gyventojų skaičius Biržų rajone siekė 11,5 tūkst. ir, lyginant su 2015 m. (10,3 tūkst.), padidėjo 10,44 proc. 2012–2016 m. laikotarpiu šis rodiklis rajone didėjo (nuo 9,9 tūkst. 2012 m. iki 11,5 tūkst. 2016 m.). Lyginant 2016 ir 2012 m. duomenis, užimtųjų skaičius Biržų rajone padidėjo 16,2 proc. (Lietuvoje padidėjo 6,25 proc., Panevėžio apskrityje padidėjo 6,9 proc.). *(Duomenų šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas).*

Biržų rajone pagal 2017 m. gruodžio mėnesio pabaigoje Lietuvos darbo biržos duomenis buvo registruota 2,06 tūkst. bedarbių. Bedarbių skaičius rajone nuo 2011 m. nuosekliai mažėjo iki 2016 m. (2011 m. – 2,0 tūkst., 2012 m. – 1,8 tūkst., 2013 m. – 1,7 tūkst., 2014 m. – 1,6 tūkst., 2015 m.-1,6 tūkst.), lyginant su 2011 m., 2016 m. bedarbių skaičius buvo 25 proc. mažesnis. 2017 m. lyginant su 2016 m. Biržų rajone bedarbių skaičius padidėjo 10,4 proc. Lietuvoje, lyginant 2017 ir 2016 m. duomenis, bedarbių padidėjo sumažėjo 36,2 proc., Panevėžio apskrityje – 7,4 proc.

Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis (nedarbo lygis) Biržų rajone 2017 m. gruodžio mėn. duomenimis siekė 11,2 proc. ir buvo didesnis nei Lietuvoje (8,7 proc.) bei Panevėžio apskrityje (9,9 proc.) ir mažesnis nei visose apskrities savivaldybėse (išskyrus Panevėžio m. ir r. savivaldybes). Nedarbo lygis Savivaldybėje 2011–2017 m. mažėjo (nuo 13,4 proc. 2011 m. iki 11,2 proc. – 2017 m.). *(Duomenų šaltinis: Lietuvos darbo birža)*

Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis 2017 m. Biržų rajone siekė 668,60Eur (2013 m. – 500,17 Eur) ir buvo mažesnis nei Lietuvoje (808,70 Eur), Panevėžio apskrityje (754,80 Eur) ir visose apskrities savivaldybėse, bet didesnis negu Kupiškio rajono (643,10 Eur). Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis Biržų rajone, kaip ir visoje Lietuvoje, 2013–2017 m. didėjo, ir lyginant su 2013 m. buvo 33,68 proc. didesnis. *(Duomenų šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas).*

ŠVIETIMAS

2017 m. rugsėjo 1 d. duomenimis, Savivaldybės gyventojų švietimo poreikiams tenkinti veikė 14 Savivaldybės tarybai pavaldžių bendrojo ugdymo mokyklų: 1 mokykla-darželis, 1 jaunimo mokykla, 9 pagrindinės mokyklos, 1 mokykla – daugiafunkcis centras, 2 gimnazijos, kuriose dirbo 293 pedagoginiai darbuotojai.

2016–2017 mokslo metais ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas teiktas 1 mokykloje-darželyje, 3 lopšeliuose-darželiuose, 1 universaliame daugiafunkciame centre, 7 bendrojo ugdymo mokyklose ir 1 mokykloje-daugiafunkciame centre. Sudarytos sąlygos ikimokyklinio amžiaus vaikams ir jų šeimoms arti gyvenamosios vietos naudotis kokybiškomis ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugomis, priimami visi norintys. Ikimokyklinis ugdymas teiktas 624 ikimokyklinio amžiaus vaikams (2016 m. – 583). Pagal priešmokyklinio ugdymo programą 2017 m. ugdyti 164 šešiamečiai (2016 m. – 169).

Patvirtintas 2016 m. Biržų rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos 2016–2020 m. bendrasis planas 2017 m. buvo pakeistas. Numatyta nuo 2018 m. rugsėjo 1 d. likviduoti Biržų jaunimo mokyklą, Biržų rajono Kratiškių pagrindinę mokyklą reorganizuoti į Biržų rajono Kratiškių mokyklą-daugiafunkcį centrą, Biržų mokyklą-darželį „Vyturėlis“ į Biržų pagrindinę mokyklą „Vyturėlis“ (vykdančią specialiojo ugdymo programas).

Biržų rajono kūno kultūros ir sporto centrą lankė 318 mokinių, juos mokė 15 mokytojų, mokyklos baigimo pažymėjimus gavo 26 mokiniai, Biržų Vlado Jakubėno muzikos mokyklą – 216 mokinių, dirbo 25 mokytojai.

Įgyvendintomis Ugdymo kokybės ir mokymosi aplinkos užtikrinimo programos priemonėmis realizuotos savarankiškosios ir valstybinės (valstybės perduotos savivaldybėms) savivaldybės funkcijos. Užtikrintas Savivaldybės teritorijoje gyvenančių vaikų iki 16 metų mokymasis pagal privalomojo švietimo programas. Mokosi visi mokiniai, gyvenantys Savivaldybės teritorijoje, išskyrus išvykstančius. 276 savivaldybės teritorijoje registruotų 7–18 metų vaikai išvyko gyventi į užsienį, 1 – gyvena Biržų rajono savivaldybės teritorijoje, mokosi Latvijoje.

Organizuotas švietimo pagalbos teikimas mokiniui, mokytojui, šeimai, mokyklai. 2016–2017 m. m. įvyko 177 įvairių pedagoginių kvalifikacijos tobulinimo renginių, kuriuose dalyvavo 5088 dalyviai. Atlikta 204 pedagoginių psichologinių vaikų įvertinimų. Konsultacijų skaičius: spec. pedagogo – 193, logopedo – 599, psichologo – 387, socialinio pedagogo (nuo spalio mėnesio) – 95. Vesti „Bendravimo su vaikais kursai“ - 9 dalyviai, 50 val., „Tėvų socialinių

įgūdžių ugdymas“ - 8 dalyviai, 12 val. Vykdyta 12 pedagoginio psichologinio švietimo užsiėmimų. Atvejų aptarimo, analizių -32. Parengta pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programa 24 val. „Pykčio valdymas dailės terapijos pagalba“ – 16 dalyvių. Vykdyti 2 konkursai rajono specialiųjų poreikių vaikams. ŠMM ir savivaldybės administracijos remiamas projektas „Psichologo paslaugų mokyklose prieinamumo užtikrinimas, bendradarbiaujant su savivaldybėmis“ psichologo paslaugas gavo 310 asmenų, iš jų: 70 mokinių 16 tėvų ir 220 mokytojų. Pagalba buvo suteikta 16-kai ugdymo įstaigų.

2016–2017 mokslo metais vidurinio ugdymo programą baigė 180 abiturientai, vidurinį išsilavinimą įgijo 173 mokiniai (96 proc.). Penki Biržų „Saulės“ gimnazijos abiturientai, gavo šešis 100 balų įvertinimus iš valstybinių brandos egzaminų (1 matematikos, 1 istorijos ir 4 anglų kalbos). Savivaldybės mokyklose iš 281 dešimtos klasės mokinių 268 įgijo pagrindinį išsilavinimą (95 proc.). Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra vykdė Biržų rajono Nemunėlio Radviliškio pagrindinės mokyklos ir Biržų r. Vabalninko Balio Sruogos gimnazijos veiklos kokybės išorės vertinimą. Bendrojo ugdymo mokyklos atliko veiklos kokybės įsivertinimus ir pateikė pažangos ataskaitas Nacionalinei mokyklų vertinimo agentūrai. Neformaliojo švietimo mokyklos Savivaldybės tarybos nustatyta tvarka vykdė veiklos kokybės įsivertinimus. Organizuotas Biržų rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokymosi pažangos skatinimo konkursas, penktasis Savivaldybės švietimo forumas, kuriame pristatyti Biržų rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų mokymosi pažangos skatinimo konkurso rezultatai: Už 2016-2017 mokslo metais įgyvendintas sėkmingas mokymosi pažangos skatinimo priemones apdovanotos Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklos:

Biržų „Atžalyno“ pagrindinė mokykla - už efektyvų tarptautinių projektų įgyvendinimą ir pilietiškumo ugdymą kuriant sėkmingo mokymosi prielaidas;

Biržų r. Kratiškių pagrindinė mokykla - už sėkmingus mokymosi rezultatus ir bendradarbiavimą su mokinių tėvais bei vietos bendruomene;

Biržų r. Germaniškio mokykla-daugiafunkcis centras - už palankios mokymosi aplinkos kūrimą ir mokinių pasiekimus.

Vykdytas vaiko minimaliosios priežiūros priemonių koordinavimas. 2016–2017 mokslo metais įvyko 8 Savivaldybės administracijos vaiko gerovės komisijos posėdžiai, kurių metu svarstyti 38 mokiniai. 20 vaikų taikytos minimalios (iš jų 9 pakartotinai) priežiūros priemonės. Bendradarbiaujant su policija, surengti futbolo turnyras, kuriuose dalyvavo 80 mokinių. Surengta 9 reidai dėl mokinių rūkymo viešose vietose prevencijos.

Organizuotas bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, gyvenančių kaimo gyvenamosiose vietovėse, neatlygintinas pavėžėjimas į mokyklas ir į namus. 2017 m. rugsėjo 1 d. duomenimis pavežami 1053 mokiniai, lyginant su 2016 m. rugsėjo 1 d. duomenimis sumažėjo 13 proc. (2016 m. -1205 mokiniai).

Švietimo įstaigose, įgyvendinančiose mokymą pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo programas, organizuotas maitinimo paslaugų teikimas.

Neformaliojo vaikų švietimo programas 28 teikėjai vykdė 33 programas, jose dalyvavo 756 mokiniai.

2016-2017 mokslo metais gabiems mokiniams organizuotos 22 mokomųjų dalykų rajono olimpiados, 10 konkursų. Olimpiadose dalyvavo 935 mokiniai, konkursuose - 216 mokinių. Iš viso 1151 mokinys. 2017 m. savivaldybė skyrė transportą nuvykti į šalies olimpiadas, konkursus ir varžybas. Organizuota mokslo metų užbaigimo šventė. Prizai, padėkos raštai, medaliai, sporto taurės įteiktos 108 pirmųjų vietų nugalėtojams, juos mokiusiems 63 mokytojams. Rajono olimpiadose 11 mokinių laimėjo po 2 arba 3 pirmąsias vietas. II vietą šalies technologijų olimpiadoje laimėjo „Aušros“ pagrindinės mokyklos mokinys, III vietą šalies istorijos olimpiadoje laimėjo „Saulės“ gimnazijos mokinys.

2016–2017 mokslo metų Lietuvos mokyklų sporto žaidynėse trečioje Savivaldybių grupėje (27 savivaldybės) Biržų rajono savivaldybė iškovojo I-ąją vietą. Trečioje bendrojo ugdymo mokyklų grupėje (90 mokyklų) Biržų „Saulės“ gimnazija užėmė III-ąją vietą, Biržų Kaštonų pagrindinė mokykla – V-ąją vietą. Lietuvos mokyklų sporto žaidynių kaimo vietovių

progimnazijų, pagrindinių mokyklų grupėje (82 mokyklos) Biržų rajono Pačeriaukštės Petro Poškaus pagrindinė mokykla užėmė III-ąją vietą.

2017 m. tęsiamas vykdyti trišalis Erasmus+ strateginių partnerysčių projektas „Sportuokime, bendradarbiaukime ir mokykimės“ (Let´s do sports, collaborate and educate). Projekto partneriai - Rajec-Jestrebi (Čekijos Respublika), Tvardošin (Slovakija), Biržų rajono savivaldybės, Rajec-Jestrebi ir Tvardošin gimnazijos, Biržų „Atžalyno“ pagrindinė mokykla ir po vieną sporto klubą iš kiekvienos šalies partnerės.

SVEIKATOS APSAUGA

Biržų rajono savivaldybėje 2017 m. gyventojų sveikata rūpinosi dvi pirminio lygio asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikiančios įstaigos: VšĮ Biržų rajono savivaldybės poliklinika (steigėjas – Biržų rajono savivaldybė) ir UAB Biržų šeimos gydytojų centras. VšĮ Biržų rajono savivaldybės poliklinikoje prisirašiusių pacientų skaičius, lyginant 2015 ir 2017 m. pradžios duomenis, sumažėjo 5,8 proc. (nuo 20 087 pacientų 2015 m. iki 18 922 – 2017 m. pradžioje). Stacionaro paslaugas Biržų rajono savivaldybėje teikia VšĮ Biržų ligoninė (teikia pirmines ir antrines stacionarines bei antrines ambulatorines sveikatos priežiūros paslaugas).

2016 m. 1000-iui Savivaldybės gyventojų teko 240,6 (2015 m. – 236,6) asmenys, kuriems suteikta greitoji medicinos pagalba (Lietuvoje – 239,3 (2015 m. – 230,5), Panevėžio apskrityje – 246,1 (2015 m. – 237,7). 1000-iui gyventojų tenkantis stacionaro ligoninėse gydytų ligonių skaičius Savivaldybėje 2016 m. siekė 285,0 (2015 m. – 301,0) ir buvo didesnis nei Lietuvoje (2016 m. – 249,1, 2015 m. – 250,8) ir Panevėžio apskrityje (2016 m. – 256,8, 2015 m. – 264,6).

2012–2016 m. laikotarpiu Biržų rajono savivaldybėje mažėjo 10000-ių gyventojų tenkantis praktikuojančių gydytojų skaičius (nuo 20,7 – 2012 m. iki 19,5 – 2016 m.). Pagal 10000-ių gyventojų tenkantį gydytojų skaičių Biržų rajono savivaldybė 2016 m. ženkliai atsiliko nuo Lietuvos (2016 m. – 48,0, 2015 m. – 46,7) ir Panevėžio apskrities (2016 m. – 31,0, 2015 m. – 29,7) vidurkio, o iš visų apskrities savivaldybių lenkė Kupiškio (2016 m. – 18,7, 2015 m. – 18,1) ir Panevėžio (2016m. – 12,4, 2015 m. – 12,3) rajonų rodiklius.

Savivaldybės visuomenės sveikatos priežiūros funkcijas vykdo biudžetinė įstaiga Biržų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, kuris užtikrina mokinių visuomenės sveikatos priežiūros funkcijas mokyklose ir mokymo įstaigose, visuomenės sveikatos stiprinimo ir stebėseną savivaldybėje. Stebėsenos funkcijos vykdymu siekiama sukurti Biržų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos sistemą, surinkti duomenis ir rodiklius, reikalingus Savivaldybės gyventojų sveikatai, jų gyvensenai, aplinkai bei sveikatos priežiūrai vertinti. Remiantis stebėsenos duomenimis, planuojamos ir įgyvendinamos Savivaldybės visuomenės sveikatos stiprinimo priemonės. *(Duomenų šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas).*

SOCIALINĖ APSAUGA

Biržų rajono gyventojams socialines paslaugas teikia biudžetinės, viešosios įstaigos ir nevyriausybinių organizacijų įsteigtos įstaigos. Ilgalaikės socialinės globos paslaugas senyvo amžiaus ir neįgaliems asmenims teikia VšĮ Biržų parapijos Šv. Vincento Pauliečio globos namai, Biržų rajono Legailių globos namai ir VšĮ Onos Milienės senelių globos namai. Legailių globos namai taip pat teikia ir trumpalaikės socialinės globos paslaugas. Šios įstaigos visiškai tenkina asmenų, galinčių gyventi bendrojo tipo globos įstaigose, socialinės globos paslaugų poreikį.

Specializuotas socialines paslaugas Biržų savivaldybės gyventojams teikia regioninės įstaigos – valstybiniai socialinės globos namai: Kupiškio, Lavėnų, Jotainių, Skemų, Linkuvos, Jurdaičių ir Vilijampolės. Vaikams su negalia minėtas paslaugas teikia Šiaulių vaikų globos

namai ,,Šaltinėlis“, Pasvalio specialioji mokykla.

2017 m. viešoji įstaiga „Vaiko užuovėja“, šeimyna „Po angelo sparnu“ ir Sigitos Švambarienės šeimyna teikė ilgalaikės ir trumpalaikės socialinės globos paslaugas vaikams, likusiems be tėvų globos, bei socialinės rizikos šeimų vaikams. Ilgalaikės ir trumpalaikės socialinės globos paslaugos rajone yra pakankamai išvystytos, ją teikiančios įstaigos išsidėsčiusios ir kaimiškoje, ir miesto teritorijoje, tačiau teikiamų paslaugų mąstai mūsų rajone yra per maži.

Su socialinės rizikos šeimomis ir jose augančiais vaikais dirba ir VšĮ „Vaiko užuovėja“, ir vaikų dienos centrai. Socialinės priežiūros paslaugas socialinės rizikos ir nepasiturinčių šeimų vaikams teikia labdaros ir paramos fondo „Vilties šviesa“ vaikų dienos centrai (Biržuose ir Vabalninke), VšĮ „Pagalbos centras“ (Biržuose, Papilyje ir Pačeriaukštės k Vaikų dienos centrai organizuoja popamokinį vaikų užimtumą bei įvairias prasmingas veiklas, taip pat organizuoja vaikams vasaros stovyklas. Reikšminga šių dienos centrų veikla – darbas su socialinės rizikos šeimų tėvais.

Vaikų raidos sutrikimų ankstyvosios reabilitacijos tarnyboje prie VšĮ Biržų ligoninės dirba specialistų komanda, kuri rūpinasi vaikais nuo gimimo iki mokyklinio amžiaus.

Neįgaliems vaikams dienos socialinę globą ir ugdymą užtikrina mokykla-darželis „Vyturėlis“, su vyresnio amžiaus neįgaliais vaikais ir jaunuoliais dirba Jaunimo mokykla. Suaugusiems neįgaliesiems dienos globos paslaugas teikia VšĮ Biržų rajono socialinių paslaugų centras.

Savivaldybėje yra šešios nevyriausybinės organizacijos, aktyviai prisidedančios prie senyvo amžiaus asmenų ar suaugusių asmenų su negalia integracijos į visuomenę, per vykdomas programas teikiančios socialinės reabilitacijos paslaugas neįgaliesiems ir jų šeimų nariams: Biržų rajono neįgaliųjų draugija, Biržų rajono sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija, Biržų „Artrito“ klubas, VšĮ „Pagalbos centras“, VšĮ Panevėžio ir Utenos regionų aklųjų centro LASS Biržų rajono filialas, VšĮ Panevėžio kurčiųjų reabilitacijos centras (paslaugos Biržų rajono kurtiesiems). Jie teikia dienos centrų suaugusiems asmenims su negalia paslaugas: užimtumo (pagal pomėgius) organizavimas, asmeninio asistento pagalba, išvykų, asmeninės higienos ir priežiūros paslaugų organizavimas, savipagalbos grupelės ir pan.

Socialinė parama nepasiturintiems gyventojams yra teikiama vykdant savarankiškąją savivaldybės funkciją – skiriant ir išmokant socialinę pašalpą bei kompensacijas už šildymą, karštą ir šaltą vandenį bei vykdant valstybės perduotą savivaldybėms funkciją, t.y. teikiant socialinę paramą mokiniams.

Socialinės pašalpos gavėjų skaičius, tenkantis 1000-iui gyventojų, 2016 m., lyginant su 2015 m., Biržų rajono savivaldybėje sumažėjo 18,9 proc. (2016 m. – 53,4, 2015 m. – 65,8), bet buvo didesnis nei Panevėžio regione (2016 m. – 41,4, 2015 m. – 53,2) . Vienam Biržų rajono savivaldybės gyventojui 2016 m. teko 35,28 Eur (2015 m. – 45,7 Eur) išlaidų socialinei pašalpai. Išlaidos socialinei pašalpai, tenkančios vienam gyventojui, Savivaldybėje 2015–2016 m. buvo didesnės nei Lietuvoje (2016 m. – 21,02 Eur, 2015 m. – 26,5 Eur), ir Panevėžio regione (2016 m. – 28,28 Eur, 2015 m. – 37,0 Eur). 2016 m. socialinę pašalpą gavo 5,3 proc. (2015 m. – 6,6 proc.) rajono gyventojų. *(Duomenų šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas).*

Biržų rajono savivaldybės 2017 m. socialinių paslaugų plane prioritetinėmis buvo išskirtos socialinių paslaugų gavėjų grupės, kurioms reikia plėsti socialines paslaugas: neįgalieji, senyvo amžiaus asmenys, socialinės rizikos šeimos ir jose augantys vaikai, neįgalūs vaikai ir socialinės rizikos suaugę asmenys. Šios socialinės grupės yra menkiau integruotos į visuomenę, turi mažiau arba visai neturi galimybių dalyvauti visuomenės gyvenime. Paslaugų plane buvo nustatytos ir prioritetinės socialinių paslaugų kryptys: bendrųjų socialinių paslaugų plėtra, socialinės priežiūros paslaugų teikimas senyvo amžiaus žmonėms, neįgaliesiems bei socialinės rizikos šeimoms, socialinės globos paslaugų teikimas senyvo amžiaus žmonėms, neįgaliesiems

bei be tėvų globos likusiems vaikams, NVO teikiamos paslaugos neįgaliesiems ir vaikams iš socialinės rizikos šeimų.

KULTŪRA

Biržų rajono savivaldybėje kultūros paslaugas teikia bei aktyvią kultūrinę veiklą vykdo Savivaldybės bei viešosios kultūros įstaigos ir organizacijos (kūrybinės sąjungos, nevyriausybinės organizacijos ir kt.).

Biržų kultūros centras (toliau - Centras) turi 7 skyrius: Nemunėlio Radviliškio, Papilio, Parovėjos, Vabalninko, Širvėnos, Pačeriaukštės ir Pabiržės. Kultūros centre ir skyriuose 2017 m. veikė 89 (2016 m. – 91, 2015 m. – 90) mėgėjų meno kolektyvų, kurių veikloje dalyvavo 864 (2016 m. – 879, 2015 m. – 854) asmenys. 2017 metais Centras ir skyriai surengė 681 (2016 m. – 670, 2015 m. – 665) kultūrinius-pramoginius renginius, skirtus įvairių amžiaus grupių žiūrovams. Renginiuose apsilankė apie 75 300 (2016 m. – 74 500, 2015 m. – 49 700) žiūrovų.

Biržų kultūros centre ir jo skyriuose organizuojami minėjimai, profesionalių ir mėgėjiško meno kolektyvų pasirodymai, atvyksta politikai, menininkai, paminimos valstybinės šventės, mėgėjiškų meno kolektyvų kūrybinės veiklos jubiliejai, miesto įžymios datos, organizuojamos atskirų meno sričių: folkloro, vokalinių, instrumentinių, choreografinių kolektyvų dienos, poilsio vakarai, diskotekos, paskaitos, demonstruojami kino filmai. Biržų kultūros centro darbuotojai bendradarbiauja su švietimo įstaigomis, įvairiomis organizacijomis, kitų rajonų kultūros įstaigomis.

Biržų rajono bibliotekų tinklą sudaro 27 bibliotekos: Biržų rajono savivaldybės Jurgio Bielinio viešoji biblioteka Biržų mieste (toliau – Viešoji biblioteka), Vabalninko miesto struktūrinis padalinys (filialas) Vabalninke ir 25 struktūriniai padaliniai (filialai) kaimiškoje rajono teritorijoje. Visų rajono bibliotekų dokumentų fondą sudaro 188 344 vienetų spaudinių – tai vaizdiniai, garsiniai regimieji, skaitmeniniai, elektroniniai ir kiti dokumentai bei duomenų bazės. 2017 m. įsigyta daugiau nei 12 tūkst. vienetų dokumentų, tačiau naujai įsigyti leidiniai visame dokumentų fonde sudaro tik 6,5 proc. (2016 m. – 5,2 proc.).

Bibliotekų paslaugomis kasmet naudojasi daugiau iki 5684 vartotojų arba apie 21,6 proc. rajono gyventojų. Lankytojų per metus bibliotekose apsilanko daugiau nei 113 tūkst., pasiskolinama daugiau nei 200 tūkst. vienetų leidinių. Elektroninės paslaugos teikiamos visose rajono bibliotekose ir jomis naudojasi 29 proc. vartotojų. Kasmet bibliotekininkai atsako į daugiau nei 4 tūkst. informacinių užklausų.

2017-ais – buvo vykdoma projektinė ir edukacinė veikla, neformalus suaugusiųjų ir vaikų švietimas, surengti 655 renginiai. Įsimintini garsiniai skaitymai ir renginiai netradicinėse erdvėse, dalyvavimas regiono organizuojamuose renginiuose, mugėse.

Viešosios bibliotekos paslaugomis 2017 m. naudojosi 1 786 vartotojai, apsilankė 38 218 lankytojų, kurie savo reikmėms pasiskolino 75 234 dokumentų. Viešosios bibliotekos Dokumentų komplektavimo skyriuje kuriamas rajono bibliotekų elektroninis katalogas, iš kurio nuotoliniu būdu gali užsisakyti spaudinius kiekvienas turintis Lietuvos integralios bibliotekų informacijos sistemos LIBIS vartotojo pažymėjimą. Vartotojų aptarnavimo skyriuje kuriama elektroninė kraštotyros straipsnių duomenų bazė. Aprašomi naujų knygų, žurnalų ir laikraščių kraštotyros pobūdžio straipsniai. Išliekamąją vertę turinčių publikacijų bibliografiniai įrašai eksportuojami į Lietuvos nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos duomenų bazę. Sudaromas žymių datų kalendorius „Metų sukaktys: Biržų kraštas“ ir „Kultūros kronika: Biržų kraštas“. Šie darbai spausdinami istorijos ir kultūros žurnale „Žiemgala“, skaitmeninamas rankraščių archyvas.

Vabalninko miesto struktūrinio padalinio paslaugomis 2017 m. naudojasi daugiau nei 430 vartotojų, per metus padalinyje apsilankė daugiau nei 12 tūkst. lankytojų, pasiskolinta 23 tūkst. vienetų dokumentų. Kaimo teritorijos struktūriniuose padaliniuose kasmet aptarnaujama

vidutiniškai po 138 vartotojus, apsilanko vidutiniškai 2500 lankytojų, išduodama beveik 4 tūkst. dokumentų.

Biržų krašto muziejuje „Sėla“ (toliau – Muziejus) saugoma unikali Biržų krašto kultūros ir istorijos medžiaga. Šiuo metu muziejus saugo 152 529 eksponatus (per 2017 m. priimti 4 555 eksponatai). Muziejaus nuolatinių ekspozicijų, pristatančių charakteringiausius krašto kultūros bei istorijos artefaktus, plotas siekia 3132 kv. m. Populiariausiomis išlieka arsenalo pastate įkurtos interaktyvios ekspozicijos. Arsenalo salėje nuolat vyksta įvairūs mokymai, seminarai, konferencijos, demonstruojami filmai. Muziejus organizuoja įvairius kultūrinius renginius, knygų pristatymus, koncertus, organizuojamos profesionalių dailininkų bei meno mėgėjų parodos, eksponuojamos parodos iš muziejaus rinkinių, nuolatos vedamos edukacinės programos vaikams ir suaugusiems. Populiariausia programa suaugusiems išlieka „Žaldoko alus“, kurios metu susipažįstama su senosios aludarystės reikmenimis ir aukštaičių vaišingumą menančiomis tradicijomis. 2018 m. ketinama pakeisti programos pavadinimą ir patentuoti naują prekės ženklą. 2017 m. kartu su Vlado Jakubėno muzikos mokykla jau trečią kartą surengtas senosios muzikos festivalis „Baroko pavasaris Biržuose“. Vienas iš populiariausių metų renginių - tradicinė „Naktis muziejuje“, įvykęs gegužės 20 d. Reikšmingiausia 2017 m. pilies rūmuose eksponuota paroda - Jurgio Pergalingojo ir Jonušo II Radvilos bei jo žmonų originalių portretų, kuriuos paskolino Nacionalinis Baltarusijos dailės muziejus. Kartu su Klaipėdos universitetu surengta konferencija) „Reformacijos idėjų atgarsiai tarp Gdansko ir Talino. Kultūros transfero ypatumai“, Reformacijos 500 metų jubiliejui paminėti, įvyko rugsėjo 9 d. Be to, rugsėjį surengtas skulptorių pleneras, skirtas pirmosioms reformatų įkurtoms mokykloms įamžinti, sukurtos ir pastatytos 4 skulptūrinės kompozicijos, organizuotas skulptūrų pristatymo renginys.

2017 m. muziejaus ekspozicijas ir parodas aplankė 14 733 pavieniai lankytojai (2016 m. – 18 041, 2015 m. – 18 548, 2014 m. – 15 553) ir 11 733 atvykę organizuotomis grupėmis lankytojai (2016 m. – 13 107, 2015 m. – 12 747, 2014 m. – 12 661). 2017 m. gido paslaugos suteiktos 509 grupėms (89 mokinių, 26 senjorų, 7 karių, neįgaliųjų ir 387 suaugusiųjų grupėms), iš jų – 70 užsienio kalba. 2016 m. atitinkamai 523 grupėms (96 mokinių ir 427 suaugusiųjų grupėms), iš jų – 88 užsienio kalba. 2015 m. atitinkamai – 473 grupėms (294 mokiniams ir 179 suaugusiems), iš jų – 62 užsienio kalba. 2017 m. muziejus siūlė lankytojams 29 temų edukacines programas (2016 m. – 24, 2015 m. – 25, 2014 m. – 22). 2017 m. vaikams ir suaugusiems pravestos 452 edukacinės programos (2016 m. – 540, 2015 m. – 468, 2014 m. – 528) , iš jų 63 užsienio kalba (2016 m. – 69, 2015 m. – 51, 2014 m. – 50). 2017 m. edukacinėse programose dalyvavo 9743 žmonės (3030 mokinių ir 6713 suaugusių). 2016 m. edukacinėse programose dalyvavo 11 653 žmonių (3907 mokiniai ir 7746 suaugęs). 2015 m. edukacinėse programose dalyvavo 10 200 žmonių (3399 mokiniai ir 6801 suaugęs), 2014 m. atitinkamai – 11 048 žmonės (3713 mokinių ir 7335 suaugę). Per 2017 metus muziejaus organizuotuose renginiuose apsilankė 17 139 lankytojų (2016 m. - 12,4 tūkst.).

Iš viso 2017 m. muziejų aplankė 55 773 (2016 m. – 55 204, 2015 m. - 51 342, 2014 m. – 45 300) lankytojai. Vabalninko skyrių aplankė 1647 (2016 m. – 1134, 2015 m. – 930, 2014 m. – 910) ekspozicijų, parodų ir renginių lankytojai. Kirkilų tradicinių amatų centras sulaukė 778 žmonių (2016 m. – 990).

Biržų rajono savivaldybės taryba 2017 m. įstaigos išlaidų sąmatoje patvirtino 586 981 Eur, iš jų biudžetinių lėšų – 447 000 Eur, valstybės biudžeto lėšos LR Valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymui laipsniškai įgyvendinti – 6 981 Eur. Pajamų už teikiamas paslaugas planuota gauti 133 000 Eur, tačiau faktiškai uždirbta 131 942 Eur. Muziejaus vykdytiems projektams įgyvendinti iš įvairių fondų gauta 23 500 Eurų. Fizinių asmenų paramos gauta 1917,84 Eur, o iš Juridinių asmenų gauta 2100 Eur parama. Taigi, iš viso muziejus pritraukė 27 517,84 Eur papildomų lėšų.

SPORTAS

2017 m. vykdyta Kūno kultūros ir sporto plėtojimo programa finansuojant Biržų rajono savivaldybės sporto renginius, sporto klubų veiklą ir sportininkų dalyvavimą Lietuvos čempionatuose, žaidynėse ir tarptautinėse varžybose.

2017 m. Biržų rajono savivaldybės sportininkai sėkmingai dalyvavo įvairiuose Lietuvos čempionatuose, pirmenybėse ir tarptautinėse varžybose. Pagrindinis renginys buvo Lietuvos jaunių žaidynės. Biržų sportininkai žaidynėse ketvirtoje rajonų grupėje užėmė 1 vietą. Rajono sportininkai dalyvavo: dviračių plento, treko ir kalnų, krepšinio, dziudo, lengvosios atletikos, šaudymo, sambo varžybose. Pagal 2017 m. laimėjimus į 2017 m. Lietuvos rinktinės kandidatų sąrašą įtraukti 6 šaudymo sporto, 4 dziudo, 1 krepšinio, 1 šachmatų sportininkai. Geriausi rezultatai 2017m. pasiekti: Europos jaunių krepšinio čempionate Lietuvos rinktinės sudėtyje iškovota III vieta, Europos jaunimo sambo imtynių III vieta, pasaulio aviamodeliavimo čempionato komandinėje įskaitoje II vieta.

Gyventojų susidomėjimą kūno kultūra ir sportu didina organizuojamos įvairių sporto šakų rajono ir respublikinės varžybos moksleiviams ir suaugusiems. Rajone yra 29 sporto klubai (2016 m. – 29), tačiau aktyvią sportinę veiklą vykdo tik 14. Tai krepšinio, futbolo, tinklinio, ekstremalaus sporto, motosporto, dziudo, bokso, buriavimo, šachmatų, stalo teniso, aviacijos, aktyvaus judėjimo klubai, kurie ne tik organizuoja įvairius renginius rajone, bet ir jų sportininkai dalyvauja Lietuvos čempionatuose ir tarptautinėse varžybose. Bendrojo ugdymo mokyklų moksleiviams vykdėme Biržų rajono mokyklų mokinių sporto žaidynių varžybas: miesto mokyklų berniukų futbolo, kaimo mokyklų mergaičių ir berniukų futbolo, miesto mokyklų pradinių klasių, 5-6 klasių mergaičių ir berniukų kvadrato varžybas, miesto mokyklų svarsčių kilnojimo varžybas, kaimo vietovių 3x3 krepšinio mergaičių ir berniukų varžybas, kaimo vietovių pradinukų, 5-6 klasių mergaičių ir berniukų kvadrato varžybas ir kitas. Iš viso dalyvavo daugiau nei 700 moksleivių.

Gerinama Biržų rajono savivaldybės sporto bazė. Savivaldybės biudžeto lėšomis atlikti stadiono, sporto salės (Karaimų g. 5) sporto aikštelių einamojo remonto ir kt. darbai. Sporto šakoms nupirktas ir minimaliai atnaujintas sporto inventorius. Nupirktas treniruoklis – jėgos trikovės štanga. 2017 m. pabaigoje įsigytas 8 vietų mikroautobusas.

VIEŠASIS SAUGUMAS

2016 m. Biržų rajono savivaldybėje buvo ištirtos 412 (2015 m. – 406) nusikalstamos veikos. Ištirtų nusikaltimų dalis 2016 m. sudarė 62,6 (2015m. – 72,9) proc. nuo visų įvykdytų nusikalstamų veikų. Nusikalstamų veikų ištyrimas Savivaldybėje, 2016 m. lyginant su 2012 m. (50,9 proc.), padidėjo 23 proc. punktų. Ištirtų nusikalstamų veikų dalis 2016m. Savivaldybėje buvo didesnė nei Panevėžio apskrityje (51,9 proc.) ir Lietuvoje (45,0 proc.).

Policijos ir kitų institucijų kompleksiškai ir aktyviai vykdomos prevencinės akcijos, sugriežtintos sankcijos už kelių eismo taisyklių pažeidimus bei kitos prevencinio pobūdžio priemonės padėjo gerinti situaciją keliuose. 2016 m. Biržų rajone užregistruota 16 (2015 m. – 20) kelių eismo įvykis, kurių metu žuvo 1 (2015 m. – 3) ir buvo sužeisti 17 (2015 m. – 19) žmonės. Kelių eismo įvykių skaičius Savivaldybėje 2014–2016 m. sumažėjo 48,4 proc., kelių eismo įvykiuose sužeistųjų skaičius – 50 proc., žuvusiųjų skaičius sumažėjo 50 proc. Tiek Lietuvoje, tiek Panevėžio apskrityje kelių eismo įvykių skaičius 2014–2016 m. mažėjo, atitinkamai 0,4 proc. ir 9,1 proc.

2016 m. Savivaldybėje užregistruoti 114 (2015 m. – 106) gaisrai, 1 žmogus žuvo gaise (2015 m. - 2). Gaisrų skaičius Biržų rajono savivaldybėje 2012–2016 m. didėjo (nuo 104 gaisrų 2012 m. iki 114 – 2016 m.) ir lyginant su 2012 m. buvo 9,6 proc. didesnis. Šiuo laikotarpiu gaisrų skaičius Lietuvoje sumažėjo 10,8 proc., Panevėžio apskrityje – 9,8 proc.

(Duomenų šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas).

VIDINĖS APLINKOS ANALIZĖ

TEISINĖ BAZĖ

Biržų rajono savivaldybė savo veiklą organizuoja vadovaudamasi Lietuvos Respublikos įstatymais ir vidaus dokumentais: Biržų rajono savivaldybės tarybos veiklos reglamentu, Biržų rajono savivaldybės administracijos nuostatais ir kitais savivaldos institucijų veiklą reglamentuojančiais dokumentais.

ORGANIZACINĖ STRUKTŪRA

Biržų rajono savivaldybės atstovaujamoji institucija yra taryba, turinti vietos valdžios ir viešojo administravimo teises ir pareigas, vykdomoji institucija – administracijos direktorius, turintis viešojo administravimo teises ir pareigas. Šios Savivaldybės institucijos yra atsakingos už savivaldos teisės įgyvendinimą.

Savivaldybių funkcijos pagal veiklos pobūdį skirstomos į vietos valdžios, viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų teikimo. Vietos valdžios funkcijas įstatymų nustatyta tvarka atlieka savivaldybės taryba. Viešojo administravimo funkcijas įstatymų nustatyta tvarka atlieka savivaldybės taryba, savivaldybės vykdomoji institucija, kiti savivaldybės įstaigų ir tarnybų vadovai, valstybės tarnautojai, kuriems teisės aktai ar savivaldybės tarybos sprendimai suteikia viešojo administravimo teises savivaldybės teritorijoje. Viešąsias paslaugas teikia savivaldybių įsteigti paslaugų teikėjai arba pagal sudarytas sutartis kiti viešai pasirenkami fiziniai ar juridiniai asmenys.

Savivaldybės taryba sudaryta iš įstatymų nustatyta tvarka demokratiškai išrinktų Savivaldybės bendruomenės atstovų – 25 Savivaldybės tarybos narių. Tarybai teikiamiems klausimams preliminariai nagrinėti ir išvadoms bei pasiūlymams teikti, kontroliuoti, kaip laikomasi įstatymų, vykdomi Tarybos sprendimai ir mero potvarkiai, sudaryti 5 Tarybos komitetai: Kontrolės, Investicijų, verslo, turizmo vystymo, ekonomikos ir biudžeto, Socialinių reikalų, sveikatos apsaugos ir teisėtvarkos, Švietimo, kultūros ir sporto, Teritorijų vystymo, aplinkos apsaugos, miesto ūkio ir kaimo reikalų.

Savivaldybės taryba 2015 m. rugsėjo 29 d. sprendimu Nr. T-212 „Dėl Biržų rajono savivaldybės administracijos struktūros patvirtinimo“ nuo 2016 m. kovo 1 d. patvirtino naują Biržų rajono savivaldybės administracijos struktūrą, kurią taip pat sudaro 16 struktūrinių padalinių (skyrių) ir 8 Administracijos filialai – seniūnijos.

ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI

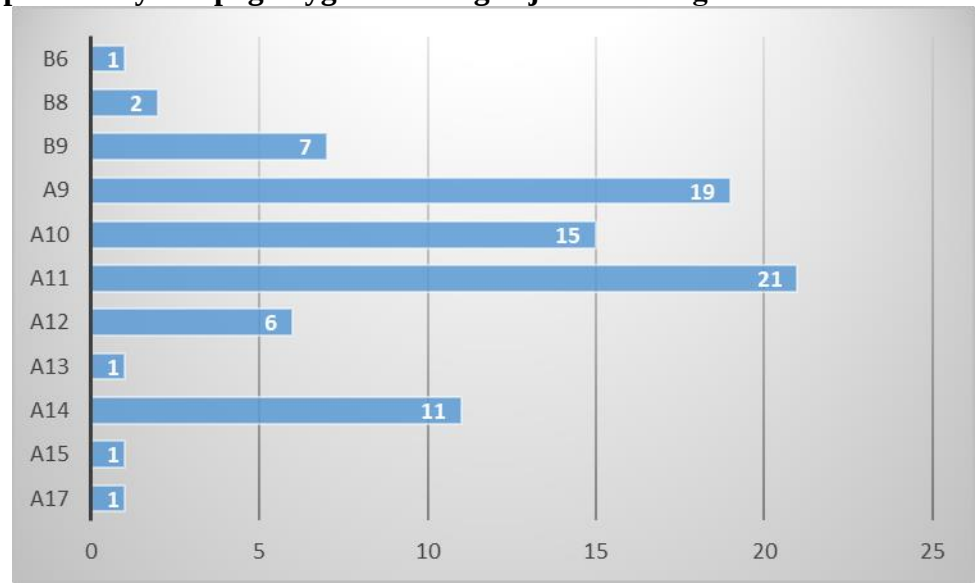
2007 m. lapkričio 29 d. Savivaldybės taryba sprendimu Nr. T-252 buvo nustačiusi didžiausią leistiną valstybės tarnautojų pareigybių ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių užmokestį iš Savivaldybės biudžeto skaičių – 253 (etatų). 2015 m. rugsėjo 29 d. Savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-232 šis skaičius sumažintas iki 220 (etatų). Savivaldybės administracijoje 2017 m. gruodžio 31 d. buvo įsteigti 204,30 etatai, užimti 186,3. 2017 m. gruodžio 31 d. dirbo 207 darbuotojai (2016 m. gruodžio 31 d. – 205, 2015 m. gruodžio 31 d. – 203, 2014 m. gruodžio 31 d. – 206 darbuotojai, 2013 m. gruodžio 31 d. – 214 darbuotojų): 90 (2016 m. gruodžio 31 d. – 87, 2015 m. gruodžio 31 d. – 78, 2014 m. gruodžio 31 d. – 79, 2013 m. gruodžio 31 d. – 76) valstybės tarnautojai ir 117 (2016 m. gruodžio 31 d. – 118, 2015 m. gruodžio 31 d. – 125, 2014 m. gruodžio 31 d. – 127, 2013 m. gruodžio 31 d. – 144)

darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartį.

Laisvų pareigybių (etatų) 2017 m. pabaigoje buvo 18 (2016 m. pabaigoje – 15, 2015 m. pabaigoje – 9,1, 2014 m. pabaigoje – 15,4, 2013 m. pabaigoje – 5) etatų, iš jų 13 (2016 m. pabaigoje – 8, 2015 m. pabaigoje – 4, 2014 m. pabaigoje – 4, 2013 m. pabaigoje – 3) – valstybės tarnautojų ir 5 (2016 m. pabaigoje – 7, 2015 m. pabaigoje – 5,1, 2014 m. pabaigoje – 11,4, 2013 m. pabaigoje – 2) – darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis.

2017 m. gruodžio 31 d. Biržų rajono savivaldybės administracijoje dirbo (užimta pareigybių) 85 valstybės tarnautojų, kurie turėjo tokias kategorijas: A17 – 1; A15– 1; A14 – 11; A13–1; A12 – 6; A11 – 21; A10 – 15; A9 – 19; B9 – 7; B8 – 2; B6 – 1. 2016 m. gruodžio 31 d. Biržų rajono savivaldybės administracijoje dirbo (užimta pareigybių) 87 valstybės tarnautojai, kurie turėjo tokias kategorijas: A17 – 1; A15– 1; A14 – 7; A13–1; A12 – 7; A11 – 14; A10 – 14; A9 – 26; A8 – 3; B9 – 6; B8 – 4; B6 – 3. 2015 m. gruodžio 31d. dirbo (užimta pareigybių) 78 valstybės tarnautojai, kurie turėjo tokias kategorijas: A17 – 1; A15– 1; A14 – 1; A13– 1; A12 – 11; A11 –10; A10 – 13; A9 – 22; A8 –5; B9– 3; B8 – 5; B6 – 5. 2014 m. gruodžio 31 d. dirbo (užimta pareigybių) 77 valstybės tarnautojai, kurie turėjo tokias kategorijas: A16 – 1; A15– 1; A14 – 2; A13– 1; A12 – 11; A11 –10; A10 – 9; A9 – 23; A8 –6; B9– 1; B8 – 3; B7–1; B6 – 8. 2013 m. gruodžio 31 d. dirbo (užimta pareigybių) 76 valstybės tarnautojai, kurie turėjo tokias kategorijas: A16–1; A15– 1; A14-2; A13– 1; A12 – 11; A11 –10; A10 – 8; A9 – 23; A8 –6; B8 – 2; B7– 2; B6 – 9).

Biržų rajono savivaldybės administracijos valstybės tarnautojų pareigybių pasiskirstymas pagal lygius ir kategorijas 2017 m. gruodžio 31 d.

Šaltinis: Teisės ir personalo skyrius

2017 m. gruodžio 31 d. . kvalifikacines klases turėjo 71 valstybės tarnautojas. I kvalifikacinę klasę turėjo 17, II kvalifikacinę klasę – 26, III kvalifikacinę klasę – 28 valstybės tarnautojai. 2016 m. gruodžio 31 d. kvalifikacines klases turėjo 66 valstybės tarnautojai. I kvalifikacinę klasę turėjo 15, II kvalifikacinę klasę – 21, III kvalifikacinę klasę – 30 valstybės tarnautojai. 2015 m. gruodžio 31 d. kvalifikacines klases turėjo 64 valstybės tarnautojas: I kvalifikacinę klasę – 20, II kvalifikacinę klasę – 21, III kvalifikacinę klasę – 23; 2014 m. gruodžio 31 d. kvalifikacines klases turėjo 61 valstybės tarnautojai: I kvalifikacinę klasę – 19, II kvalifikacinę klasę – 20, III kvalifikacinę klasę – 22.

Visi Savivaldybės administracijos valstybės tarnautojai yra įgiję jų pareigybei nustatytą reikiamą išsilavinimą.

Kadangi kasmet didėja reikalavimai viešojo administravimo institucijoms, labai svarbu tobulinti kvalifikaciją. Valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartį mokymui 2017 m. panaudota 8682 Eur. 2016 metais panaudota 8174,73 Eur. Darbuotojų mokymui 2015 metais panaudota 3707 Eur (2014 m. – 3417 Eur, 2013 m. – 5376 Eur). Iš jų 2756 Eur (2014 m. – 2644, 2013 m. – 3949 Eur) – valstybės tarnautojų, 951 Eur (2014 m. – 563, 2013 m. – 905 Eur) – darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, mokymui.

Mokymai organizuoti atsižvelgus į poreikį bei Administracijos direktoriaus patvirtintą valstybės tarnautojų 2017 metų mokymo planą. 2017 m. – 4 (2016 m. – 10, 2015 m . – 3, 2014 m. – 4, 2013 m. – 5) Savivaldybės administracijos darbuotojų išklausė valstybės tarnautojų įvadinio mokymo programą. 89 Savivaldybės administracijos darbuotojai dalyvavo mokymuose, reikalinguose vykdant jų pareigybių aprašymuose nustatytas funkcijas. Tvarkantys buhalterinę apskaitą, kvalifikaciją kėlė seminaruose gilindamiesi į Viešojo sektoriaus ir finansinės atskaitomybės standartų (VSAFAS) taikymą. Specialistai žinias gilino viešųjų pirkimų, audito, viešųjų ryšių, dokumentų valdymo, švietimo, vaiko teisių apsaugos, darbo teisės, civilinės saugos, mobilizacijos srityse.

PLANAVIMO SISTEMA

Savivaldybės veiklos planavimas pagal veiklos rezultatų pasiekimo trukmę yra suskirstytas į tris kategorijas: ilgos trukmės – Biržų rajono plėtros 2016–2020 m. strateginis planas, vidutinės trukmės – Biržų rajono savivaldybės strateginis veiklos planas, trumpojo laikotarpio – Savivaldybės biudžetas.

Biržų rajono savivaldybės plėtros 2016–2020 m. strateginis planas patvirtintas Biržų rajono savivaldybės tarybos 2015 m. spalio 9 d. sprendimu Nr. T-234. Savivaldybės plėtros vizija: „Biržų rajonas – šiaurės Lietuvos verslo, turizmo ir kultūros centras. Svetingas, istoriškai unikalus Radvilų kraštas, garsėjantis aludarystės tradicijomis, vystantis ekologinį žemės ūkį, patrauklus kurti šeimą ir auginti vaikus“. Strateginiame plėtros plane išskirti 3 Savivaldybės plėtros prioritetai: rajono ekonominė ir kompleksinė plėtra; sumanios, socialiai saugios, sveikos, naujovėms imlios, pilietinės ir patriotiškos visuomenės formavimas; rajono infrastruktūros ir gyvenamosios aplinkos gerinimas. Prioritetams įgyvendinti numatyta 10 tikslų, 25 uždaviniai, 179 priemonės, už jų vykdymą paskirtos atsakingos institucijos.

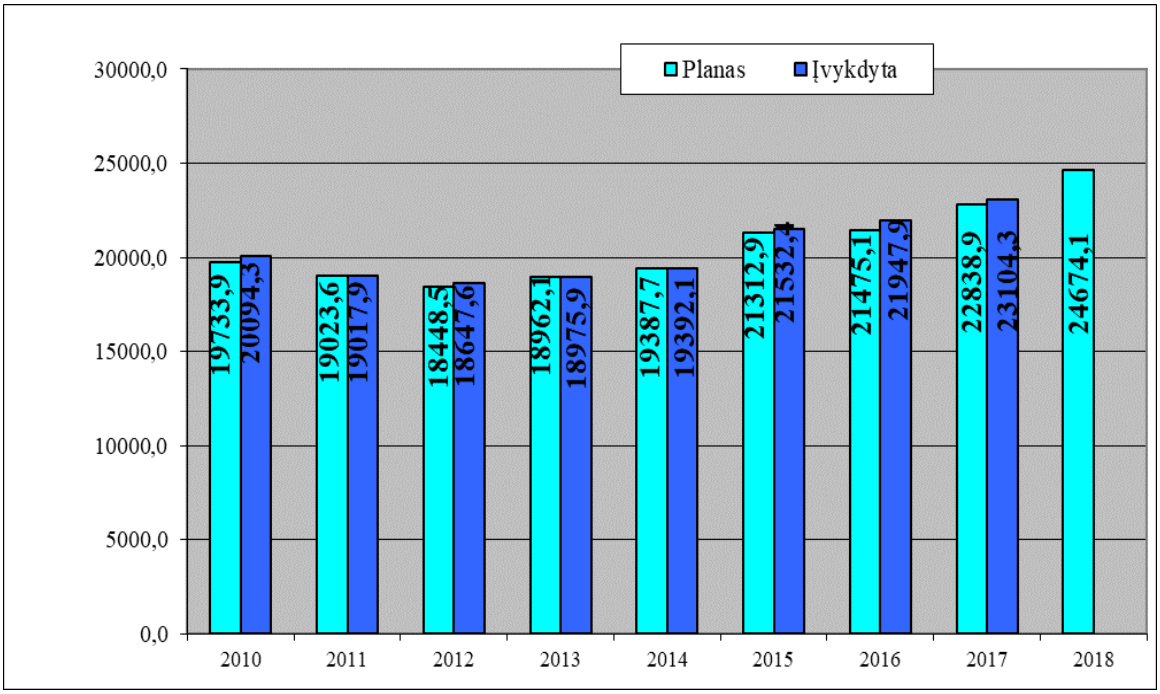
Biržų rajono savivaldybės plėtros 2016–2020 m. strateginis planas parengtas 2015 m. įgyvendinus ES fondų ir savivaldybės lėšomis finansuotą projektą „Biržų rajono savivaldybės plėtros 2016–2020 m. strateginio plano parengimas“. Įgyvendinant šį projektą taip pat parengtos 5 sektorinės galimybių studijos: Likėnų kurortinės teritorijos statuso suteikimo Biržų rajono Pabiržės miesteliui su aplinkinėmis gyvenamosiomis vietovėmis studija, Biržų rajono savivaldybės turizmo plėtros studija, Atliekų prevencijos Biržų rajono savivaldybėje studija, Atsinaujinančių energijos šaltinių (išteklių) naudojimo plėtros veiksmų Biržų rajono savivaldybėje studija, Biržų aerodromo pritaikymo turizmui ir verslui studija. Parengti strateginiai dokumentai sudarys sąlygas efektyviau naudoti turimus ir planuojamus gauti finansinius, materialinius ir žmogiškuosius išteklius Biržų rajono plėtros vizijai įgyvendinti ir numatytiems tikslams pasiekti.

Biržų rajono savivaldybės tarybos 2015 m. rugpjūčio 27 d. sprendimu Nr. T-180 patvirtintas Strateginio planavimo Savivaldybėje organizavimo tvarkos aprašas, kuris nustato Savivaldybės strateginio plėtros plano, Savivaldybės strateginio veiklos plano, Savivaldybės administracijos, seniūnijų ir biudžetinių įstaigų metinių veiklos planų rengimo, svarstymo, tvirtinimo, įgyvendinimo ir stebėsenos tvarką.

FINANSINIAI IŠTEKLIAI

Biržų rajono savivaldybės 2018–2020 m. strateginio veiklos plano pagrindinis finansavimo šaltinis – Savivaldybės biudžeto lėšos. Planuojamas Biržų rajono savivaldybės 2018 metų biudžetas – 24674,1 tūkst. Eur pajamų ir 25908,8 tūkst. Eur asignavimų.

Savivaldybės 2010–2018 metų biudžetų pajamų planas ir jo vykdymas, tūkst. Eur

Šaltinis: Biudžeto skyrius

Savivaldybės biudžeto pajamos, priimtos skaičiuojant savivaldybių biudžetų 2018 m. finansinius rodiklius, palyginus su 2017 m., didėja 2,1 mln. Eur, iš jų 0,5 mln. Eur – dėl valstybės institucijų priimtų teisės aktų, padidinančių savivaldybių išlaidas, vykdymo (nuo 2018 m. sausio 1 d. iki 400 Eur padidintai minimaliajai mėnesio algai ir iki 132,2 Eur padidintam baziniam pareiginės algos dydžiui mokėti, LR valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymui įgyvendinti, valstybės tarnautojams 20 proc. apskaičiuoto grąžintino neišmokėto darbo užmokesčio daliai mokėti).

Pajamos. Į savivaldybės biudžetą 2018 metais planuojama gauti 24,7 mln. Eur pajamų ir dotacijų. 9,8 mln. Eur, arba 39,7 proc. visų planuojamų pajamų sudaro valstybės biudžeto dotacijos ir kitos joms priskiriamos lėšos. Didžiausią dalį dotacijų (48,0 proc.) sudaro mokinio krepšelio lėšos – 4,7 mln. Eur. Valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti skirta 2,4 mln. Eur. Neformaliojo vaikų švietimo programoms finansuoti savivaldybei skirta 82,0 tūkst. Eur ES finansinės paramos lėšų. Savivaldybės biudžetui skiriama 24,5 tūkst. Eur speciali tikslinė dotacija mokyklų (klasių), turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių mokinių, ūkio išlaidoms. Investicijų projektams finansuoti planuojama gauti ir panaudoti 2,5 mln. Eur Europos Sąjungos ir kitos finansinės tarptautinės paramos lėšų. Kelių priežiūros ir plėtros programos lėšos vietinės reikšmės keliams prižiūrėti neįskaičiuotos į Savivaldybės 2018 m. biudžeto planuojamas pajamas ir asignavimus, nes 2018 m. savivaldybėms dar nėra paskirstytos.

Prognozuojamos pajamos (pagal Lietuvos Respublikos 2018 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 7 priedą), patvirtintos savivaldybei savarankiškosioms funkcijoms vykdyti, sudaro 13,6 mln. Eur (55,1 proc. visų planuojamų pajamų), iš jų gyventojų pajamų mokestis – 12,8 mln. Eur, pajamos ir mokesčiai iš turto – 820,0 tūkst. Eur, kitos pajamos ir rinkliavos – 665,0 tūkst. Eur (iš jų 600,0 tūkst. Eur – vietinė rinkliava už atliekų tvarkymą).

Pajamų už teikiamas paslaugas asignavimų valdytojai planuoja gauti 572,7 tūkst. Eur.

Aplinkos apsaugos specialiajai programai 2017 m. numatyta gauti 75,0 tūkst. Eur pajamų.

Investicijų projektams vykdyti planuojama skolintis 339,3 tūkst. Eur.

Išlaidos. Savivaldybės biudžeto išlaidoms (įskaitant paskolų grąžinimą) 2018 m. iš viso planuojama 25,9 mln. Eur. Pagal ekonominę klasifikaciją didžiausią dalį išlaidų sudaro išlaidos darbo užmokesčiui ir socialiniam draudimui – 13,6 mln. Eur, t. y. 52,7 proc. visų planuojamų išlaidų. Pagal valstybės funkcijas didžioji dalis visų išlaidų tenka švietimui – 9,8 mln. Eur (37,7 proc. visų išlaidų), socialinei apsaugai skiriama 4,5 mln. Eur (17,2 proc. išlaidų), iš jų 2,1 mln. Eur – socialinėms pašalpoms ir kompensacijoms už būsto šildymą ir šilumos energiją.

Be Savivaldybės kontroliuojamų finansavimo šaltinių, strateginio veiklos plano programoms įgyvendinti naudojamos ir kitų šaltinių lėšos. 2018 m., kaip ir ankstesniais metais, didelę įtaką rajono plėtrai, taip pat ir Savivaldybės veiklai, turi ES struktūrinių fondų ir kita tarptautinė finansinė parama (nuo 2016 m. ši parama įskaitoma į savivaldybių biudžetus).

RYŠIŲ SISTEMA, INFORMACINĖS IR KOMUNIKAVIMO SISTEMOS

Savivaldybės administracijoje naudojami 185 kompiuteriai, 5 serveriai (2 iš jų – virtualūs), taip pat išoriniai įrenginiai: apie 110 spausdintuvų ir kopijavimo aparatų, keliolika daugiafunkcinių įrenginių. Savivaldybės administracija turi savo telefonų stotį, prie kurios yra prijungta 70 analoginių ir 30 skaitmeninių telefono aparatų, 16 interneto telefonijos aparatų. Naudojama 90 miesto (išorinių) telefono numerių.

Vietiniame kompiuterių tinkle įdiegta tinklo katalogų tarnyba, prie jos prijungti darbo vietų kompiuteriai.

Savivaldybės administracijos vietinis kompiuterių tinklas prijungtas prie Saugaus valstybės duomenų perdavimo tinklo (SVDPT), kuris yra sujungtas su Europos administracijų duomenų perdavimo tinklu TESTA (angl. Trans-European Services for Telematics between Administrations). SVDPT administruoja valstybės įmonė „Infostruktūra“. SVDPT, taip pat ir Savivaldybės administracijos kompiuterių tinklas, yra specializuotas ir atskirtas nuo interneto. Tačiau tam, kad būtų galima naudotis interneto resursais, yra padarytas apsaugotas išėjimas į atvirą internetą.

Savivaldybės administracijoje naudojamos informacinės sistemos: elektroninė dokumentų valdymo sistema „Avilys“, socialinės paramos informacinės sistemos „Parama“ ir „SPIS“, valstybinės žemės nuomos mokesčio informacinė sistema „MASIS“, buhalterinės apskaitos informacinė sistema „LABBIS“ ir kitos.

Administracijos specialistams pagal kompetenciją yra padaryti prisijungimai prie VĮ „Registrų centras“, SODRA, Lietuvos darbo biržos, VĮ „Regitra“, Statistikos departamento, Nacionalinės mokėjimų agentūros, Žemės ūkio technikos registro, Gyvūnų registro ir kitų duomenų bazių.

Įtraukiant gyventojus į Savivaldybės tarybos priimamų sprendimų svarstymą ir vykdymą, įgyvendintas Europos Sąjungos struktūrinių fondų dalinai finansuojamas projektas E. demokratija, kurio veiklos turi tęstinumą ir yra nuolat tobulinamos. Įgyvendinus projektą, buvo sukurtos elektroninės priemonės Savivaldybės rengiamų sprendimų projektų publikavimui. Gyventojai gali pareikšti savo nuomonę apie rengiamus teisės aktus, stebėti internetu Tarybos posėdžius, matyti balsavimo rezultatus, registruoti elektronines peticijas. Savivaldybės tarybos posėdžiai tiesiogiai transliuojami per YouTube, nes ten paskelbta vaizdo-garso informacija lengvai prieinama, ta informacija labai patogu dalintis socialiniuose tinkluose, ją galima peržiūrėti visuose stacionariuose kompiuteriuose ir nešiojamuose įrenginiuose: kompiuteriuose, planšetėse, telefonuose.

Savivaldybės interneto svetainėje www.birzai.lt nuolat skelbiamos rajono naujienos, teisės aktai, aktuali informacija apie Savivaldybės veiklą, taip pat informacija gyventojams, verslo

subjektams, ekonomikos, kultūros, sporto ir kitais klausimais.

Kompiuterių tinklą, visą kompiuterių techniką, informacines sistemas, Savivaldybės interneto svetainę www.birzai.lt prižiūri, administruoja, naudotojus konsultuoja Bendrojo skyriaus informatikos specialistai.

VIDAUS DARBO KONTROLĖ

Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba atlieka išorės finansinį ir veiklos auditą savivaldybės administracijoje, savivaldybės administravimo subjektuose bei savivaldybės kontroliuojamose įmonėse. Kontrolės ir audito tarnybos atliekamo audito išorinę priežiūrą atlieka Valstybės kontrolė.

Savivaldybės administracijos Centralizuotas vidaus audito skyrius, kuris yra tiesiogiai pavaldus ir atskaitingas Savivaldybės administracijos direktoriui, savo veikloje vadovaujasi Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo nuostatomis bei kitais teisės aktais, reglamentuojančiais vidaus auditą. Skyrius vykdo nepriklausomą, objektyvią tyrimo, vertinimo ir konsultavimo veiklą Savivaldybės administracijoje, jai pavaldžiuose ir jos valdymo sričiai priskirtuose viešuosiuose juridiniuose asmenyse, siekiant užtikrinti jų veiklos gerinimą.

2015 m. Savivaldybės administracijoje ES fondų ir savivaldybės lėšomis įdiegta kokybės vadybos sistema, atitinkanti LST EN ISO 9001 standarto reikalavimus.

SSGG ANALIZĖ

STIPRYBĖS

- Savivaldybėje plėtojama strateginio valdymo sistema – rengiami ir atnaujinami strateginiai planai.
- Įdiegtas elektroninės demokratijos paslaugų spektras.
- Sukurta bazinė socialinių paslaugų sistema, vykdoma švietimo reforma.
- Sėkmingai įgyvendinami įvairių sričių projektai.
- Santykinai žemas nedarbo lygis.
- Skatinant verslą, socialiai jautrioms gyventojų grupėms taikomi mažesni fiksuoti pajamų mokesčio dydžiai.
- Gana žemas socialinės pašalpos gavėjų skaičius ir išlaidos socialinėms pašalpoms.
- Aukštas ir didėjantis sporto varžybų ir sveikatingumo renginių dalyvių skaičius.
- Didėjantis Biržų TIC apsilankiusių lankytojų skaičius.

SILPNYBĖS

- Nors ir plėtojama strateginio planavimo ir valdymo sistema, vis dar nepakankamai orientuojamasi į rezultatus.
- Ribotos Savivaldybės investicinės galimybės projektams bendrai finansuoti ir riboti žmogiškieji ištekliai juos įgyvendinti.
- Nėra sistemingai matuojamas gyventojų pasitenkinimas Savivaldybės teikiamomis ir administruojamomis paslaugomis.
- Padidėjęs socialinių paslaugų gavėjų skaičius, išliekantis socialinių paslaugų poreikis.
- Nusidėvėjusi švietimo, sveikatos, sporto ir kultūros įstaigų materialinė bazė.
- Didelė dalis vietinės reikšmės kelių, kuriuose neįrengta asfaltbetonio danga.
- Nepakankamai išplėtota centralizuoto vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra.
- Pasenusi Biržų autobusų parko materialinė bazė, naudojama vykdant būtinus visuomenei

keleivinio kelių transporto viešųjų paslaugų įsipareigojimus.
- Nepakankamos galimybės Biržuose apgyvendinti dideles grupes turistų, trūksta pramogų.
- Nėra parengta Savivaldybės nuosavybės ir patikėjimo teise valdomo turto valdymo strategija.
- Nepakankamas finansavimas skiriamas paveldo objektų apsaugai.

GALIMYBĖS

- Investicijų projektų įgyvendinimas, panaudojant ES, kitas tarptautines finansinės paramos lėšas ir pritraukiant privatų kapitalą.
- Verslo ir savivaldos bendradarbiavimo plėtojimas bei iniciatyvų skatinimas.
- Socialinių ir sveikatos paslaugų skaičiaus įvairovės ir kokybės didinimas.
- Modernios, racionalios ir efektyvios švietimo sistemos kūrimas.
- Švietimo, sveikatos, sporto ir kultūros įstaigų materialinės bazės gerinimas.
- Transporto tinklo plėtra, eismo saugumo didinimas.
- Gyventojų apklausų organizavimo sistemos įdiegimas, siekiant nustatyti problemas ir tobulintinas sritis.
- Racionalesnis Savivaldybės nuosavybės ir patikėjimo teise valdomo turto valdymas, naudojimas ir disponavimas juo.
- Autobusų parko ir infrastruktūros atnaujinimas, maršrutų optimizavimas.
- Didesnių turistinių srautų pritraukimas racionaliai panaudojant turimus rekreacinius ir kultūrinius resursus.

GRĖSMĖS

- Sparčiai mažėjantis rajono gyventojų skaičius.
- Didėjanti pensinio amžiaus bei mažėjanti jaunimo ir darbingo amžiaus gyventojų dalis.
- Socialinės apsaugos ir sveikatos priežiūros poreikio ir išlaidų augimas dėl senstančios visuomenės ir sudėtingos ekonominės situacijos.
- Švietimo sistemos išteklių efektyvaus panaudojimo mažėjimas dėl mažėjančio mokinių skaičius bendrojo lavinimo mokyklose.
- Dėl nepakankamų investicijų blogėjanti rajono transporto ir inžinerinės infrastruktūros būklė.
- Pasyvus gyventojų požiūris į sveikatos išsaugojimą ir stiprinimą.
- Kultūros paveldo objektų sunykimas dėl nepakankamo finansavimo ir panaudojimo visuomenės poreikiams.
- Sumažėjusi gyventojų perkamoji galia, energetinių išteklių kainų augimas.

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS MISIJA

Skatinti ir plėtoti vietos savivaldą, efektyviai vykdyti priskirtas funkcijas, tenkinant savivaldybės bendruomenės viešuosius poreikius ir interesus bei didinant gyvenamosios aplinkos patrauklumą

SAVIVALDYBĖS STRATEGINIAI TIKSLAI, EFEKTO VERTINIMO KRITERIJAI

1 Strateginis tikslas. Gerinti švietimo, sveikatos apsaugos ir socialinės paramos paslaugų kokybę ir prieinamumą

Įgyvendinant šį strateginį tikslą vykdoma programa (-os):

1 Programa. Ugdymo kokybės ir mokymosi aplinkos užtikrinimo programa (1 priedas);
2 Programa. Socialinės paramos ir sveikatos apsaugos paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimo programa (2 priedas).

Efekto vertinimo kriterijai:

- Mokinių, įgijusių pradinį / pagrindinį / vidurinį išsilavinimą, dalis nuo baigusių atitinkamą programą mokinių skaičiaus (proc.);
- Patenkintų prašymų socialinėms paslaugoms dalis nuo bendro pateiktų prašymų skaičiaus (proc).

2 Strateginis tikslas. Didinti savivaldybės valdymo efektyvumą, skatinti gyventojų iniciatyvas, kultūrinį ir sportinį aktyvumą

Įgyvendinant šį strateginį tikslą vykdoma programa (-os):

3 Programa. Kultūros ir turizmo, sporto, jaunimo ir bendruomenių veiklos aktyvinimo programa (3 priedas);
4 Programa. Savivaldybės pagrindinių funkcijų vykdymo programa (4 priedas).

Efekto vertinimo kriterijai:

- Kultūros įstaigų teikiamų paslaugų gavėjų dalis (proc.);
- Organizuotai sportuojančių gyventojų dalis (proc.);
- Prašymų, į kuriuos atsakymai asmenims pateikti per įstatymų nustatytus terminus, dalis (proc.).

3 Strateginis tikslas. Kurti saugią, patrauklią ir patogią gyvenamąją aplinką, skatinti verslo ir žemės ūkio plėtrą

Įgyvendinant šį strateginį tikslą vykdoma programa (-os):
5 Programa. Aplinkos apsaugos, verslo rėmimo ir žemės ūkio plėtros programa (5 priedas);
6 Programa. Infrastruktūros objektų plėtros bei priežiūros ir teritorijų planavimo programa (6 priedas).

Efekto vertinimo kriterijai:

- Bendrosios žemės ūkio produkcijos vertės pokytis (lyginant su ankstesniais metais) (proc.);
- Verslumo lygis (veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius tenkantis 1000-iui gyventojų).

2018–2020 M. PROGRAMŲ LĖŠŲ POREIKIS (ASIGNAVIMAI) IR NUMATOMI FINANSAVIMO ŠALTINIAI

(tūkst. Eur)

Ekonominės klasifikacijos grupės	2018-ųjų m. projektas	2019-ųjų m. projektas	2020-ųjų m. projektas
1. Iš viso asignavimų	**33086,2**	**33158,0**	**31114,5**
1.1. Išlaidoms:	**27801,0**	**25999,4**	**25575,9**
1.1.1. iš jų darbo užmokesčiui	10514,1	10722,8	10717,6
1.2. Turtui įsigyti ir finansiniams įsipareigojimams vykdyti	**5257,9**	**7158,6**	**5538,6**
2. Finansavimo šaltiniai:	**33086,2**	**33158,0**	**31114,5**
2.1. Savivaldybės biudžetas:	**22849,5**	**22664,5**	**22330,1**
2.1.1. Valstybės biudžeto specialioji tikslinė dotacija	7162,3	7185,0	7190,0

iš jos:			
2.1.1.1. valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms vykdyti	2404,4	2386,0	2391,0
2.1.1.2. mokinio krepšeliui finansuoti	4733,4	4774,5	4774,5
2.1.1.3. tikslinė dotacija iš Valstybės investicijų programos			
2.1.2. Savivaldybės pajamos iš surenkamų mokesčių	15020,2	15268,5	14929,1
2.1.3. Specialiosios programos lėšos (iš pajamų už suteiktas paslaugas)	667,0	211,0	211,0
2.2. Kiti šaltiniai:	**10236,6**	**10493,4**	**8784,3**
2.2.1. Savivaldybės privatizavimo fondas			
2.2.2. Valstybės biudžeto lėšos	5548,6	3971,0	3938,2
2.2.3. ES lėšos	2505,4	4580,6	3007,6
2.2.4. Kelių priežiūros ir plėtros programos lėšos	1751,3	1340,0	1460,0
2.2.5. Privalomojo sveikatos draudimo fondo lėšos			
2.2.6. Banko paskolos lėšos (Savivaldybės ilgalaikė paskola)	404,6	557,3	340,7
2.2.7. Banko paskolos lėšos (Finansų ministerijos suteikta EIB paskola)			
2.2.8. Savivaldybei grąžintos (kompensuotos) ankstesniais metais panaudotų paskolų lėšos	26,9	44,5	37,8

_____